

ΕΡΕΥΝΑ ΤΟΥ ΕΛΙΑΜΕΠ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Σοφία Αποστόλη
Msc. European Policy, University of Bristol

**ΤΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΣΤΑ
ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑ ΣΗΜΕΡΑ**

ΜΑΪΟΣ 2006

Σύνοψη συμπερασμάτων

Σκοπός του κειμένου αυτού είναι να παρουσιάσει μια εικόνα για τα προγράμματα μεταπτυχιακών σπουδών στα ελληνικά πανεπιστήμια. Οι μεταβλητές που εξετάστηκαν αφορούν τη διάρκεια, το θέμα, τα δίδακτρα, τους εισακτέους φοιτητές και τα κριτήρια επιλογής κάθε προγράμματος προσπαθώντας να καταλήξουμε σε κάποια συμπεράσματα επι του συνόλου.

Παρόλο που για πολλές μεταβλητές δεν βρέθηκαν στοιχεία για όλα τα Προγράμματα Μεταπτυχιακών Σπουδών (ΠΜΣ), τα συμπεράσματα που έχουν βγει είναι ικανά να σχηματίσουν μια σαφή εικόνα των ΠΜΣ των ελληνικών πανεπιστημίων.

Τα περισσότερα ΠΜΣ που προσφέρονται στα ελληνικά πανεπιστήμια έχουν ιδρυθεί και συντηρούνται από το Γ' Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Γι' αυτό το λόγο η πλειοψηφία των ΠΜΣ δεν ζητάει δίδακτρα. Επίσης, παρόλο που η πλειοψηφία των ΠΜΣ ανήκουν στον κλάδο Ανθρωπιστικών – Κοινωνικών σπουδών, παρατηρείται αυξημένος αριθμός ΠΜΣ τα τελευταία χρόνια στον κλάδο των Οικονομικών – Διοικητικών σπουδών. Στον ίδιο κλάδο περισσότερα από τα μισά ΠΜΣ ζητούν δίδακτρα. Στην πλειοψηφία τους, τα ΠΜΣ δέχονται μέχρι 35 φοιτητές, απαιτούν καλή γνώση αγγλικών και διαρκούν δύο χρόνια.

Το κείμενό μας καταλήγει σε κάποιους προβληματισμούς που προκύπτουν από τα δεδομένα που μας έδωσε η έρευνα, ελπίζοντας σε ποιοτικά και αποδοτικά ΠΜΣ. Με ποιά κριτήρια επιλέγεται το αντικείμενο του κάθε ΠΜΣ και πώς θα διατηρηθούν τα ΠΜΣ που συντηρούνται από το Γ' Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης όταν αυτό θα πάψει, είναι από τους βασικότερους.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Εισαγωγή	4
Κεφάλαιο 2 –Επιστημονικό πεδίο	10
Κεφάλαιο 3-Έτος ίδρυσης των Προγραμμάτων Μεταπτυχιακών Σπουδών	19
Κεφάλαιο 4- Δίδακτρα για μεταπτυχιακές σπουδές	26
Κεφάλαιο 5- Αριθμός εισακτέων μεταπτυχιακών φοιτητών	34
Κεφάλαιο 7-Διάρκεια σπουδών	42
Κεφάλαιο 8- Συμπέρασμα	45
Βιβλιογραφία	49

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ- ΓΡΑΦΗΜΑΤΩΝ

Πίνακας 1 Κατανομή των ΠΜΣ ανά επιστημονικό πεδίο.....	11
Γράφημα 1 Ποσοστιαία κατανομή των ΠΜΣ ανά επιστημονικό πεδίο.....	11
Γράφημα 2 Ποσοστιαία κατανομή γενικών και ειδικών ΠΜΣ.....	16
Γράφημα 3 Κατανομή γενικών και ειδικών ΠΜΣ ανά ΑΕΙ	17
Γράφημα 4 Κατάταξη ανά χρονική κατηγορία.....	20
Γράφημα 5 Κατάταξη ανά ίδρυμα.....	23
Γράφημα 6 Κατάταξη ανά κλάδο σπουδών	24
Γράφημα 7 Συγκεντρωτική κατανομή ΠΜΣ ανά ποσό διδάκτρων.....	28
Γράφημα 8 Κατάταξη κατηγοριοποιημένων ανά δίδακτρα ΠΜΣ ανά ίδρυμα	29
Γράφημα 9 Κατανομή ΠΜΣ ανά επιστημονικό επίπεδο.....	30
Γράφημα 10 Κατάταξη εισακτέων (σε κατηγορίες) ανά επιστημονικό επίπεδο.....	35
Γράφημα 11 Διάρκεια σπουδών ανά επιστημονικό πεδίο.....	43

Εισαγωγή

Ένα μεγάλο υποσύστημα του ελληνικού πανεπιστημιακού συστήματος είναι τα προγράμματα μεταπτυχιακών σπουδών (ΠΜΣ). Στην Ελλάδα σήμερα 20 από τα 22 πανεπιστήμια¹ προσφέρουν ΠΜΣ. Συνολικά, προσφέρονται σήμερα (2006) 371 ΠΜΣ σε όλη τη χώρα. Τα μεταπτυχιακά θεσμοθετήθηκαν επίσημα στην Ελλάδα με τον νόμο 2083 το 1992. Στο κείμενο αυτό θα επιχειρήσουμε να σκιαγραφήσουμε το προφίλ των ελληνικών ΠΜΣ μετά από έρευνα που έγινε γι'αυτά στο διαδίκτυο και σε επιμέρους Τμήματα και Σχολές. Η έρευνα έγινε με άξονα τον κατάλογο του Υπουργείου Παιδείας με τα 371 εγκεκριμένα ΠΜΣ. Οι μεταβλητές που αναζητήθηκαν ήταν τα εξής:

- Επιστημονικό πεδίο (κατεύθυνση/ γενικό-ειδικό θέμα)
- Έτος ίδρυσης του ΠΜΣ
- Δίδακτρα
- Αριθμός εισακτέων φοιτητών
- Κριτήρια επιλογής υποψηφίων (βαθμός πτυχίου, ξένη γλώσσα, εξετάσεις, συνέντευξη, συστατική επιστολή, ειδικά προσόντα, επαγγελματική εμπειρία)
- Διάρκεια σπουδών

Το κείμενο αυτό λοιπόν θα χωριστεί σε αντίστοιχα κεφάλαια αναλύοντας τα δεδομένα που απέδωσε η έρευνά μας για κάθε μεταβλητή ξεχωριστά. Θα επιχειρήσουμε τέλος να δούμε και τα πιο ενδιαφέροντα δεδομένα συνδυαστικά. Σκοπός μας είναι να εντοπίσουμε πιθανά προβλήματα στον χώρο των ΠΜΣ και να προτείνουμε πιθανές λύσεις.

¹ Με εξαίρεση το Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου και το Πανεπιστήμιο Στερεάς Ελλάδας, Στα 22 ΑΕΙ περιλαμβάνουμε και το Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, αλλά κανένα ΤΕΙ.

Κεφάλαιο 1- Μεθοδολογία

Η έρευνα για τις επιλεγμένες μεταβλητές έγινε σχεδόν αποκλειστικά μέσω διαδικτύου. Οι σχετικές πληροφορίες δηλαδή αναζητήθηκαν στις ιστοσελίδες των Ιδρυμάτων και των επιμέρους σχολών. Σε ορισμένες περιπτώσεις αναζητήσαμε στοιχεία και τηλεφωνικά για να λύσουμε κάποιες απορίες μας. Η επαλήθευση της έρευνας, κυρίως αναφορικά με τον αριθμό των ΠΜΣ και την ονομασία τους, έγινε πάλι με αντιπαραβολή των ιστοσελίδων και των ευρημάτων με βάση την λίστα του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων (ΥΠΕΠΘ) με τα εγκεκριμένα ΠΜΣ (11 Νοεμβρίου 2005). Σε αυτό το σημείο πρέπει να αναφερθεί ότι η έρευνα αφορά μόνο στα Προγράμματα Μεταπτυχιακών Σπουδών και όχι στα Διδακτορικά.

Οι ιστοσελίδες των Πανεπιστημίων δεν είχαν μια κοινή μέθοδο παρουσίασης των ΠΜΣ. Ανάλογα το ίδρυμα, τα ΠΜΣ μπορεί να βρίσκονταν συγκεντρωμένα ανεξαρτήτως σχολής και τμήματος σε μία ιστοσελίδα, ή αντιθέτως χωρισμένα σε πολλές επιμέρους καταχωρίσεις ανάλογα με τις ιστοσελίδες της σχολής/ του τμήματος.

Σε κάθε κεφάλαιο έχουν γίνει ποικίλες κατηγοριοποιήσεις των ΠΜΣ ανάλογα με τις ζητούμενες μεταβλητές. Η κατηγοριοποίηση όμως που ισχύει **για όλες τις μεταβλητές** είναι ανάλογα με το γνωστικό αντικείμενο των ΠΜΣ . Δηλαδή όλες οι μεταβλητές έχουν εξεταστεί και αναφορικά με τον κλάδο σπουδών που ανήκουν τα ΠΜΣ. Οι κλάδοι που επιλέχθηκαν ήταν 6, οι εξής:

1. **Νομικές Σπουδές** (περιλαμβάνει όλα τα ΠΜΣ των Νομικών Σχολών καθώς και το ΠΜΣ του Γενικού Τμήματος Δικαίου της Παντείου με τίτλο «Δίκαιο και Ευρωπαϊκή Ενωποίηση»).

2. **Ανθρωπιστικές και κοινωνικές σπουδές** (περιλαμβάνει όλες τις φιλολογίες, ψυχολογίες, κοινωνιολογίες και πολιτικές επιστήμες, γυμναστικές ακαδημίες, θεολογίες, μουσικές και θεατρικές σπουδές, βαλκανικές, μεσαιωνικές κι ευρωπαϊκές σπουδές).
3. **Πολυτεχνικές σπουδές** (περιλαμβάνει όλες τις σχολές των Πολυτεχνείων, τις σπουδές πληροφορικής, τις σπουδές επιστήμης και τεχνολογίας υλικών, μηχανικών χωροταξίας, πολεοδομίας & περιφερειακής ανάπτυξης, γεωλογικές, θετικών επιστημών και τεχνολογίας, καλών τεχνών).
4. **Ιατροφαρμακευτικές σπουδές**, δηλαδή επιστήμες υγείας (περιλαμβάνει όλες τις Ιατρικές και φαρμακευτικές σχολές, κτηνιατρικές, νοσηλευτικές επιστήμες, σπουδές διατροφής και διαιτολογίας).
5. **Φυσικομαθηματικές σπουδές** (περιλαμβάνει όλες τις σχολές μαθηματικών, φυσικής, χημείας, βιολογίας, γεωπονίας, οικολογίας).
6. **Οικονομία και διοίκηση** (περιλαμβάνει όλες τις μεταπτυχιακές σπουδές οικονομικών –πλην πληροφορικής- και όλα τα ΠΜΣ διοίκησης επιχειρήσεων, οικονομικής ανάπτυξης, λογιστικής, χρηματοοικονομικής)

1.2 Πλεονεκτήματα και αδυναμίες της μεθοδολογίας της έρευνάς μας

1.2.1 Πλεονεκτήματα της μεθοδολογίας

Η έρευνα μέσω διαδικτύου είναι κατα κανόνα ευκολότερη από την επιτόπια έρευνα ή την έρευνα με ερωτηματολόγια, την τηλεφωνική ή την έρευνα της υπάρχουσας βιβλιογραφίας. Η ταχύτητα κι η ελάχιστη παρέμβαση του ανθρώπινου παράγοντα είναι τα δύο βασικά πλεονεκτήματα της έρευνας αυτής και γι' αυτούς τους δύο λόγους επελέγη ο συγκεκριμένος τρόπος έρευνας.

Η ταχύτητα ως βασικό πλεονέκτημα αυτού του είδους έρευνας, δεδομένου φυσικά ότι είναι διαθέσιμη στον ερευνητή η κατάλληλη τεχνολογική στήριξη, ενέχει και την έννοια της προσβασιμότητας. Όλες οι πληροφορίες που αφορούν τα ΑΕΙ βρίσκονται ή θα έπρεπε να βρίσκονται στο διαδίκτυο.

Με την προσβασιμότητα ωστόσο συνδέεται και το δεύτερο βασικό πλεονέκτημα της διαδικτυακής έρευνας, η ελάχιστη ανθρώπινη παρέμβαση. Το πλεονέκτημα αυτό δεν θα έπρεπε να παρεξηγηθεί, καθώς φυσικά αναγνωρίζεται ότι όλες οι πληροφορίες που υπάρχουν στο διαδίκτυο είναι ανθρώπινη καταχώριση. Ωστόσο, αυτό που βοηθάει πολύ τον ερευνητή είναι ότι έχει άμεση πρόσβαση σε μια τεράστια βάση δεδομένων, χωρίς να υπάρχει ανάγκη για επικοινωνία με κάποιον τρίτο, ενδεχόμενο που θα καθυστερούσε την ροή της έρευνας.

1.2.2 Αδυναμίες της μεθοδολογίας

Η ανθρώπινη παρέμβαση ωστόσο στο επίπεδο της καταχώρισης στο διαδίκτυο επηρεάζει την εγκυρότητα. Υπάρχει πάντα το ενδεχόμενο οι πληροφορίες που είναι διαθέσιμες στις δικτυακές σελίδες των ιδρυμάτων να μην έγκυρες, πρόσφατες (χαρακτηριστικό παράδειγμα το ΠΣΜ 'Κινησιολογίας' των ΤΕΦΑΑ Θεσσαλονίκης που τα δίδακτρα τα ανακοινώνει σε δραχμές), ολοκληρωμένες, ορθές.

Ξεκινώντας να επαληθεύσουμε τον αριθμό των ΠΜΣ σε κάθε Πανεπιστήμιο, έχοντας ως σημείο αναφοράς την λίστα του ΥΠΕΠΘ, συναντήσαμε πολλά ζητήματα που μας προβλημάτισαν. Υπάρχουν στην λίστα αυτή ΠΜΣ που δεν αναφέρονται πουθενά στους δικτυακούς χώρους των Ιδρυμάτων. Συνεπώς, δεν υπάρχει πουθενά αναφορά και στις ζητούμενες μεταβλητές.

Για παράδειγμα, στο Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης, υπάρχει διαφορά ανάμεσα στο συνολικό αριθμό των ΠΜΣ σύμφωνα με την λίστα του ΥΠΕΠΘ (11) και των 9 ΠΜΣ που έχουμε καταγράψει εμείς ότι υπάρχουν σύμφωνα με την έρευνα στο διαδίκτυο. Τα ΠΜΣ που σύμφωνα με την λίστα λείπουν είναι το ΠΜΣ ‘Σπουδές Νότιοανατολικής Ευρώπης’ της Νομικής Σχολής και ‘Υγιεινή και Ασφάλεια Εργασίας’ της Ιατρικής Σχολής. Στο Πολυτεχνείο Κρήτης είναι εγκεκριμένα 7 ΠΜΣ σύμφωνα με την λίστα του Υπουργείου, ωστόσο δεν αναφέρεται πουθενά στον δικτυακό τόπο το ΠΜΣ ‘Ειδίκευσης Μηχανικών Ορυκτών Πόρων’.

Επίσης, στην αναζήτηση των κριτηρίων επιλογής, της διάρκειας σπουδών και του αριθμού εισακτέων παρουσιάστηκαν πολλές ελλείψεις. Ενδεικτικά, μόνο στα 217 από τα 371 ΠΜΣ βρέθηκαν πληροφορίες για τον αριθμό των εισακτέων, μόνο στα 229 από τα 371 δηλωνόταν η διάρκεια σπουδών και μόνο στα 220 βρέθηκε εάν απαιτείται η αγγλική/ξένη γλώσσα για την εισαγωγή.

Ξεπερνώντας τις πολλές ελλείψεις ίσως το μεγαλύτερο μειονέκτημα της έρευνας μέσω διαδικτύου είναι το ζήτημα της αξιοπιστίας. Δεν υπάρχει εγγύηση για τον ερευνητή ότι τα ΠΜΣ που δεν αναφέρουν πουθενά δίδακτρα στον δικτυακό τους τόπο πράγματι δεν επιβάλλουν δίδακτρα. Ούτε υπάρχει βεβαιότητα ότι τα κριτήρια επιλογής φοιτητών περιλαμβάνονται όλα στην ιστοσελίδα ακόμα κι αν αυτό υποδεικνύει η λογική κι ακόμα κι αν έχει γίνει τυχαία τηλεφωνική επαλήθευση για κάποια ΠΜΣ. Όταν φυσικά αναλογιστούμε τη συγκεκριμένη έρευνα και τις συγκεκριμένες ιστοσελίδες, τα μειονεκτήματα περιλαμβάνουν και την δυσκολία εύρεσης των δεδομένων. Τα περισσότερα ιδρύματα έχουν συγκεντρωτικές ιστοσελίδες με όλα τα ΠΜΣ που προσφέρονται, ωστόσο για να βρεθούν πληροφορίες σχετικές με τις ζητούμενες μεταβλητές, έπρεπε να ερευνηθούν διαφορετικοί χώροι, δηλαδή, κάποιες φορές

περισσότερες από τέσσερις διαφορετικές ιστοσελίδες για ένα πρόγραμμα. Όταν αυτό γίνεται για 371 ΠΜΣ, το βασικό πλεονέκτημα της διαδικτυακής έρευνας, η ταχύτητα, γίνεται μειονέκτημα.

Γι' αυτούς τους λόγους, ο ερευνητής οφείλει να διατηρεί τις επιφυλάξεις του για τα στοιχεία που ανακοινώνει, διαβεβαιώνοντας ωστόσο ότι οι πληροφορίες που μεταφέρει προέρχονται από πηγές που θα αναφερθούν όπως πρέπει στη βιβλιογραφία.

Κεφάλαιο 2 –Επιστημονικό πεδίο

2.1 Εισαγωγή

Το κεφάλαιο αυτό θα χωριστεί σε δύο μέρη. Στο πρώτο θα χωρίσουμε τα ΠΜΣ ανάλογα με τη γενική κατεύθυνση του επιστημονικού πεδίου τους αντικειμένου τους και στο δεύτερο θα τα χωρίσουμε ανάλογα με το αν το θέμα τους είναι γενικό ή ειδικό. Σκοπός του διαχωρισμού αυτού είναι να εντοπίσουμε σε ποιά επιστημονικά πεδία προσανατολίζονται τα περισσότερα ΠΜΣ και κατά πόσο η θεματολογία τους- το αντικείμενό τους δηλαδή, δικαιολογεί τον τίτλο ‘μεταπτυχιακό δίπλωμα ειδίκευσης’. Ο διαχωρισμός σε γενικό και ειδικό αντικείμενο γίνεται από τον ερευνητή και αποκλειστικά σύμφωνα με την προσωπική του κρίση.

2.2 Παρουσίαση δεδομένων

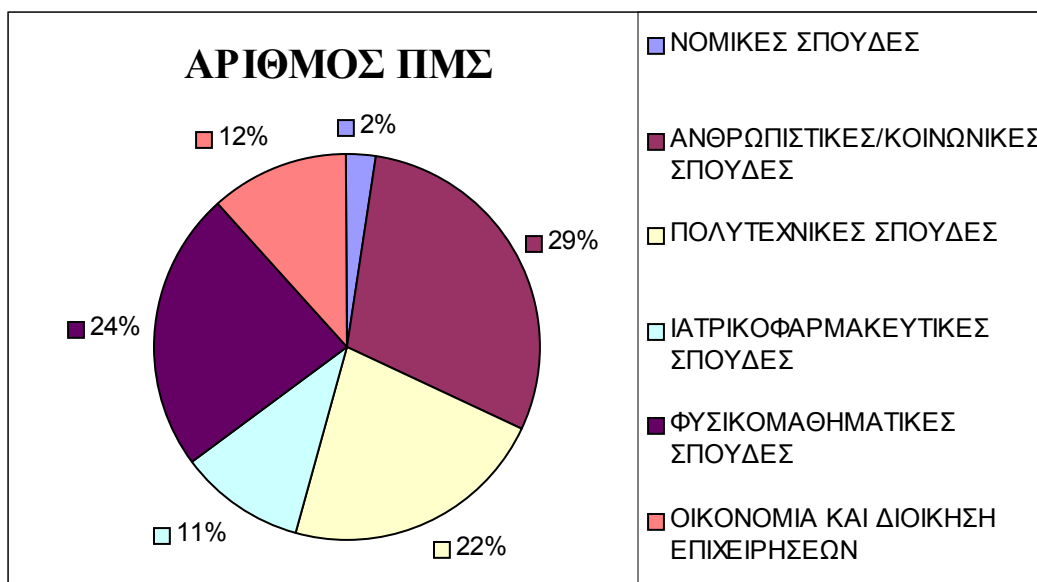
Κλάδος σπουδών

Όπως είδαμε στο κεφάλαιο της μεθοδολογίας, επιχειρήσαμε αρχικά να διαχωρίσουμε τα ΠΜΣ ανάλογα με τον κλάδο σπουδών που ανήκουν. Έχει μεγάλη σημασία να δούμε εαν υπάρχει κάποιου είδους θεματική πόλωση των ΠΜΣ καθώς αυτό θα μας (απο)δείξει το βαθμό στον οποίο η κατανομή αυτή συμβαδίζει με τις ανάγκες της ελληνικής και διεθνούς αγοράς εργασίας, αλλά και τις κατευθύνσεις της ακαδημαϊκής έρευνας

Πίνακας 1. Κατανομή των ΠΜΣ ανά επιστημονικό πεδίο

ΠΕΔΙΟ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΠΜΣ
ΝΟΜΙΚΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ	9
ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΕΣ/ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ	109
ΠΟΛΥΤΕΧΝΙΚΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ	83
ΙΑΤΡΙΚΟΦΑΡΜΑΚΕΥΤΙΚΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ	39
ΦΥΣΙΚΟΜΑΘΗΜΑΤΙΚΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ	88
ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ	43
ΣΥΝΟΛΟ	371

Γράφημα 1. Ποσοστιαία κατανομή ΠΜΣ ανά επιστημονικό πεδίο.

Όπως γίνεται φανερό στον Πίνακα 1, η πλειοψηφία των ΠΜΣ στην Ελλάδα ανήκουν στον κλάδο των ανθρωπιστικών και κοινωνικών σπουδών. 109 ΠΜΣ (29% του συνόλου όπως φαίνεται στο Γράφημα 1) δηλαδή προσφέρουν στους φοιτητές ειδίκευση σε γνωστικά αντικείμενα όπως φιλολογία, κοινωνιολογία, θεολογία, ψυχολογία, παιδαγωγικά, ιστορία, ευρωπαϊκές, βαλκανικές, μεσαιωνικές, πολιτικές, θεατρικές, μουσικές και γυμναστικές σπουδές. Ακολουθούν 88 ΠΜΣ (24% του συνόλου) που

παρέχουν ειδίκευση σε αντικείμενα όπως μαθηματικά, φυσική, χημεία, βιολογία, γεωπονία και οικολογία. Με μικρή διαφορά, 83 ΠΜΣ (22% του συνόλου) προσφέρονται από πολυτεχνικές σχολές. Το 12% των ΠΜΣ (43 συνολικά) έχουν αντικείμενο οικονομικό και διοικητικό ενώ λίγο πιο κάτω είναι τα 39 (11% του συνόλου) ΠΜΣ των ιατρικών και φαρμακευτικών σχολών. Το μικρότερο αριθμό ΠΜΣ (9) τον συναντάμε στις Νομικές σπουδές (2% του συνόλου).

Σχολιασμός

Τα δεδομένα που παρουσιάσαμε μπορούμε να τα προσεγγίσουμε από δύο πλευρές. Η πρώτη είναι να δούμε τον αριθμό των μεταπτυχιακών *ανεξάρτητα* από οτιδήποτε άλλο (π.χ., ανεξάρτητα από την επαγγελματική αποκατάσταση, και τις ανάγκες αγοράς εργασίας). Η δεύτερη προσέγγιση είναι να δούμε τον αριθμό των ΠΜΣ παράλληλα με τον παράγοντα 'επαγγελματικό αντίκρουσμα'- 'ανάγκες της αγοράς εργασίας', αλλά και με τον παράγοντα 'προώθηση της ακαδημαϊκής έρευνας'.

Ξεκινώντας από την πρώτη προσέγγιση μπορούμε να παρατηρήσουμε το αυτονόητο, να υποθέσουμε δηλαδή ότι ο μεγάλος αριθμός ΠΜΣ στις ανθρωπιστικές / κοινωνικές επιστήμες προκύπτει ακριβώς γιατί οι περισσότερες σχολές παρέχουν τέτοιου είδους προπτυχιακές σπουδές. Τα περισσότερα πανεπιστημιακά τμήματα² στην Ελλάδα (84) ανήκουν στον κλάδο ανθρωπιστικών-κοινωνικών σπουδών. Αναλογικά μπορούμε να εξηγήσουμε και τα ποσοστά των ΠΜΣ σε πολυτεχνικές (35 τμήματα σε όλη την Ελλάδα) και σε φυσικομαθηματικές σπουδές (34 τμήματα). Για τις επιστήμες υγείας, δηλαδή τις ιατροφαρμακευτικές σπουδές υποθέτουμε ότι τα ΠΜΣ είναι τόσο λίγα (μόνον 11) γιατί οι πτυχιούχοι της Ιατρικής, για παράδειγμα, έχουν ήδη ειδικευτεί στον επαγγελματικό κλάδο που σκοπεύουν να ακολουθήσουν από το πρώτο τους πτυχίο.

² Πηγή: www.kethi.gr/greek/ekpaidefsi/katalog_isced_97.html

Προσεγγίζοντας τα δεδομένα, ωστόσο, σε αναφορά με τις ανάγκες της αγοράς εργασίας τα συμπεράσματα είναι κάπως διαφορετικά. Η υπόθεση που κάνουμε είναι ότι η αγορά εργασίας, τα τελευταία χρόνια, ζητάει δυναμικό εξειδικευμένο σε θετικά-τεχνολογικά-οικονομικοδιοικητικά γνωστικά αντικείμενα. Σύμφωνα με την υπόθεση αυτή, προκύπτει ότι τα ΠΜΣ σε ανθρωπιστικές κοινωνικές σπουδές είναι πολλά γιατί οι απόφοιτοι αυτού του κλάδου σε πρώτο πτυχίο δεν έχουν την δυνατότητα να αποκατασταθούν επαγγελματικά χωρίς ‘εξειδίκευση’. Θεωρώντας δεδομένο ότι, με τις γνώσεις που έχουν, δεν μπορούν να γίνουν δεκτοί σε ΠΜΣ άλλου κλάδου, στρέφονται σε ΠΜΣ του ίδιου κλάδου.

Τέλος, αξίζει να αναφερθεί ότι εδώ και χρόνια υπάρχει η παράδοση του ‘μεταπτυχιακού τίτλου στο εξωτερικό’. Οικονομικές και διοικητικές σπουδές σε μεταπτυχιακό επίπεδο σήμαινε- κι ίσως σημαίνει ακόμα για τους υποψηφίους- σπουδές στο εξωτερικό.

2.3 Θεματολογία

Η διάκριση σε ‘ειδικό’ ΠΜΣ και ‘γενικό’ ΠΜΣ, την οποία υιοθετούμε εδώ μόνο στα πλαίσια αυτής της έρευνας έχει δύο δυσκολίες. Αρχικά, είναι δύσκολο να ορίσει κανείς αντικειμενικά την έννοια του γενικού ή ειδικού ΠΜΣ. Δεύτερον, ο χαρακτηρισμός θα γίνει με βάση τους κύριους τίτλους των ΠΜΣ που σημαίνει ότι ο γενικός τίτλος μπορεί να είναι γενικός και οι κατευθύνσεις του ειδικές. Για τον λόγο αυτό, στην κατάταξη θα ληφθούν υπόψιν και οι ειδικότερες κατευθύνσεις του ΠΜΣ για να προκύψει ένας ισορροπημένος χαρακτηρισμός.

Για να υπάρχει κάποιου είδους σταθερό πλαίσιο θα χρησιμοποιήσουμε τον ορισμό του λεξικού³, που ορίζει το ειδικό ως ‘το αναφερόμενο σε ορισμένο είδος ή ορισμένη

³ Τεγόπουλος- Φυτράκης, *Μικρό Ελληνικό Λεξικό* Εκδόσεις Αρμονία, Αθήνα, 1995.

περίσταση που έχει ορισμένο σκοπό ή προορισμό . Το γενικό θα το ορίσουμε ως *‘καθολικό, ασαφές, αόριστο’* .

Ακριβώς λόγω του απόλυτου αυτού διαχωρισμού, η κατάταξη ήταν αρκετά δύσκολη. Ο ερευνητής διατηρεί τις επιφυλάξεις του ως προς τον διαχωρισμό και δέχεται ότι υπάρχουν ΠΜΣ που εμπεριέχουν και τους 2 ορισμούς. Χαρακτηριστικό παράδειγμα το ΠΜΣ του τμήματος Ιστορίας και Αρχαιολογίας του Πανεπιστημίου Κρήτης ‘Βυζαντινές Σπουδές’ που απονέμει ‘Μεταπτυχιακό Δίπλωμα Ειδίκευσης στη Βυζαντινή Ιστορία ή Φιλολογία ή Αρχαιολογία και Ιστορία της Βυζαντινής Τέχνης’. Ως τίτλος ΠΜΣ το ‘Βυζαντινές Σπουδές’ δεν περιγράφει το αντικείμενο του πτυχίου – θα ασχοληθεί με ποιά πλευρά του Βυζαντίου;- άρα το κατατάσσουμε στα γενικά, ωστόσο η περιγραφή του διπλώματος δίνει κάποιες κατευθύνσεις – άρα θα μπορούσε να καταταγεί στα ειδικά. Έχουμε επίσης το παράδειγμα του ΠΜΣ στο ‘Παιδικό Βιβλίο’ του Τμήματος Επιστημών και Προσχολικής Αγωγής και του Εκπαιδευτικού Σχεδιασμού του Πανεπιστημίου Αιγαίου που είναι μεν συγκεκριμένο ως τίτλος, δεν είναι ξεκάθαρο ωστόσο αν το ΠΜΣ θα ασχοληθεί με την κριτική, την ιστορία, την δημιουργία ή την διδασκαλία του παιδικού βιβλίου.

Για να γίνει πιο ξεκάθαρος ο διαχωρισμός «γενικού» και «ειδικού» θα δώσουμε ενδεικτικά παραδείγματα. Στα ‘γενικά’ κατατάσσουμε :

- ΠΜΣ στις Σπουδές Νότιοανατολικής Ευρώπης του τμήματος Πολιτικής Επιστήμης του Πανεπιστημίου Αθηνών.
- ΠΜΣ στη Βασική και Εφαρμοσμένη Γνωσιακή Επιστήμη του τμήματος Μεθοδολογίας της Ιστορίας και Θεωρίας της Επιστήμης του Πανεπιστημίου Αθηνών.

- ΠΜΣ στη Τουρκολογία του τμήματος Ιστορίας και Αρχαιολογίας του Πανεπιστημίου Κρήτης.
- ΠΜΣ στην Πολιτιστική Πολιτική, Διοίκηση και Επικοινωνία του τμήματος Επικοινωνίας Μέσων και Πολιτισμού του Παντείου Πανεπιστημίου.
- ΠΜΣ στην Πολιτισμική Πληροφορική του τμήματος Πολιτισμικής Τεχνολογίας και Επικοινωνίας του Πανεπιστημίου Αιγαίου.
- ΠΜΣ στη Βαλκανιολογία του τμήματος Βαλκανικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας.

Πρόκειται για τα ΠΜΣ των οποίων ο τίτλος ή οι κατευθύνσεις δεν δίνουν ξεκάθαρη εικόνα για το συγκεκριμένο αντικείμενο σπουδής.

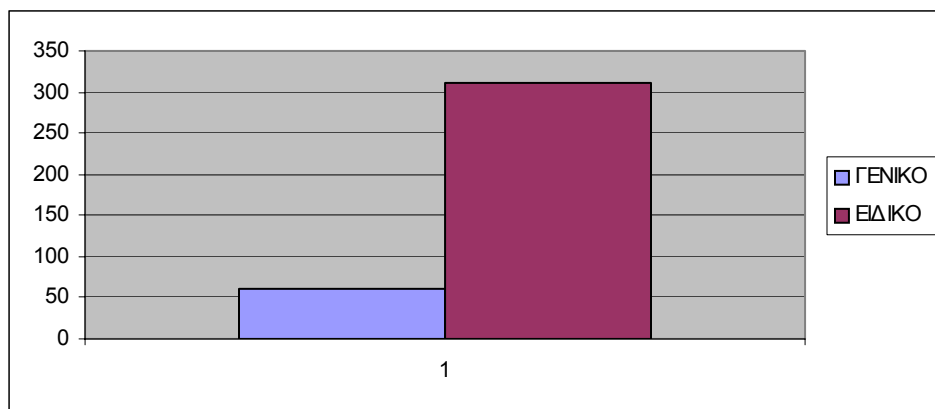
Ενδεικτικά παραδείγματα των ‘ειδικών’ ΠΜΣ είναι τα εξής:

- ΠΜΣ στις Επιστήμες της Αγωγής – Εκπαίδευση με χρήση Νέων Τεχνολογιών του Παιδαγωγικού Τμήματος Δημότιας Εκπαίδευσης του Πανεπιστημίου Αιγαίου.
- ΠΜΣ στην Ορθοδοντική του τμήματος Οδοντιατρικής του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσ/κης.
- ΠΜΣ στη Χημεία και Τεχνολογία των Υλικών του τμήματος Επιστήμης και Τεχνολογίας Υλικών του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων.
- ΠΜΣ ‘Γεωτεχνολογία και Περιβάλλον’ του τμήματος Μηχανικών Ορυκτών Πόρων του Πολυτεχνείου Κρήτης.
- ΠΜΣ στη Διδακτική της Τεχνολογίας και Ψηφιακά Συστήματα του τμήματος Διδακτικής της Τεχνολογίας και Ψηφιακά Συστήματα του Πανεπιστημίου Πειραιά.
- ΠΜΣ ‘Σχεδιασμός, Διοίκηση και Πολιτική Τουρισμού’ του τμήματος Διοίκησης Επιχειρήσεων του Πανεπιστημίου Αιγαίου.

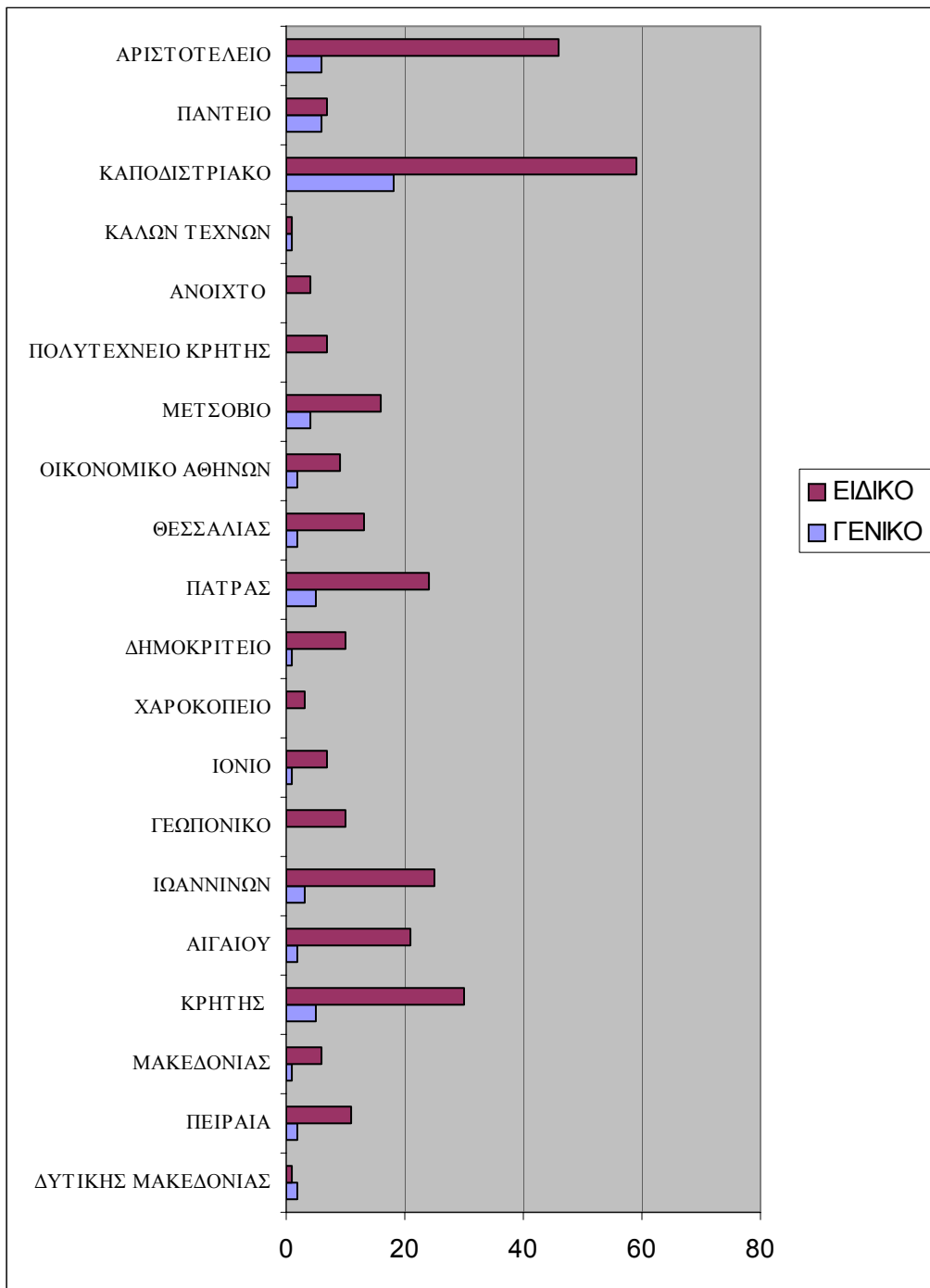
Πρόκειται για τα ΠΜΣ των οποίων ο τίτλος ή οι κατευθύνσεις δίνουν συγκεκριμένη πληροφορία για το αντικείμενο σπουδής.

Μια εικόνα του γενικού ή ειδικού χαρακτήρα των ΠΜΣ δίνεται στο Γράφημα 2 (συνολικά) και στο Γράφημα 3 (ανά ίδρυμα).

Γράφημα 2. Ποσοστιαία κατανομή γενικών και ειδικών ΠΜΣ

Γράφημα 3. Κατανομή γενικών και ειδικών ΠΜΣ ανά ΑΕΙ

Με μια πρώτη ματιά στο Γράφημα 2 γίνεται φανερό ότι η συντριπτική πλειοψηφία των ΠΜΣ κατατάσσονται σε αυτά που ονομάσαμε για τις ανάγκες της έρευνας ‘ειδικά’.

- Στα περισσότερα ιδρύματα, όπως φαίνεται στο Γράφημα 3, η διαφορά ‘ειδικών’ και ‘γενικών’ ΠΜΣ είναι μεγάλη: τα ειδικά είναι πολύ περισσότερα.
- Εντύπωση κάνει το ότι σε ιδρύματα που παραδοσιακά προσφέρουν προγράμματα ‘θετικών σπουδών’, τα ΠΜΣ είναι μέχρι και 100% ‘ειδικά’ (πχ. Πολυτεχνείο Κρήτης, Γεωπονικό Πανεπιστήμιο).

Ως γενικό συμπέρασμα βγαίνει ότι τα περισσότερα ΠΜΣ δηλώνουν από τον τίτλο τους ακόμα την κατεύθυνση εξειδίκευσης.

Κεφάλαιο 3-Έτος ίδρυσης των Προγραμμάτων Μεταπτυχιακών Σπουδών

3.1 Εισαγωγή

Σε αυτό το κεφάλαιο εξετάζουμε τα ΠΜΣ σύμφωνα με το έτος ίδρυσης τους. Η έρευνα έγινε και πάλι μέσω διαδικτύου. Για αυτή την μεταβλητή, οι περισσότερες ιστοσελίδες των ιδρυμάτων έδιναν πληροφορίες, και γι'αυτό το λόγο τα αποτελέσματα παρουσιάζονται σχεδόν πλήρη. Δεν υπήρχαν πληροφορίες για 17 ΠΜΣ⁴ που βρίσκονται στην λίστα του Υπουργείου (ΥΠΕΠΘ). Από αυτά, τα 7 είναι τα ΠΜΣ που προσφέρει το Πανεπιστήμιο Μακεδονίας. Ωστόσο, όπως και για τις άλλες μεταβλητές, συναντήσαμε ΠΜΣ στις ιστοσελίδες των ΑΕΙ τα οποία ΠΜΣ δεν αναφέρονται στην προαναφερθείσα λίστα του ΥΠΕΠΘ με τα εγκεκριμένα ΠΜΣ. Τα ΠΜΣ αυτά δεν υπολογίστηκαν.

Σκοπός του κεφαλαίου αυτού είναι να εξετάσουμε χρονικά την ίδρυση των ΠΜΣ για να βγάλουμε κάποια συμπεράσματα ως προς το πότε δημιουργήθηκαν τα περισσότερα ανά ίδρυμα αλλά και συγκεντρωτικά . Θα δούμε επίσης τα δεδομένα μας ανά κλάδο σπουδών.

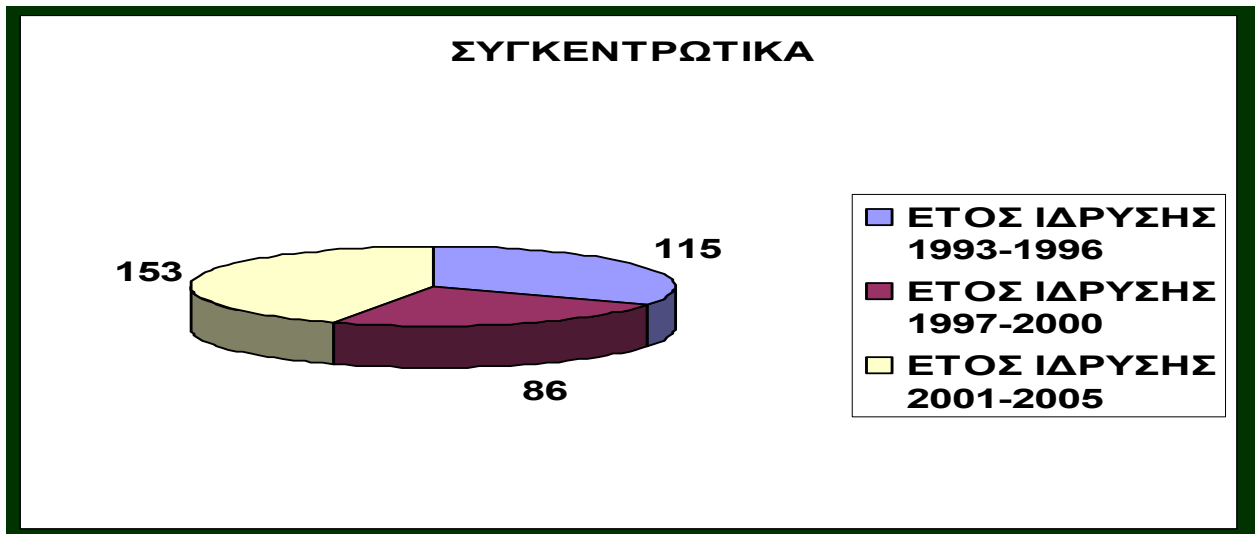
3.2 Παρουσίαση Δεδομένων

Τα δεδομένα για το έτος ίδρυσης των ΠΜΣ χωρίστηκαν σε τρεις κατηγορίες. Στην πρώτη παρουσιάζονται τα ΠΜΣ που ιδρύθηκαν το 1993-1996, στην δεύτερη, αυτά που ιδρύθηκαν το 1997-2000 και στην τρίτη, όσα ιδρύθηκαν από το 2001 μέχρι το 2005.

Στο Γράφημα 4 βλέπουμε την συνολική κατάταξη ανά χρονική κατηγορία και στο Γράφημα 5 (σελ 22) την κατάταξη ανά χρονολογική κατηγορία και ανά ίδρυμα.

⁴ 7 του Πανεπιστημίου Μακεδονίας, 1 του Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών, 9 του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης.

Γράφημα 4. Κατάταξη ανά χρονική κατηγορία

Το συμπέρασμα που βγαίνει με μια πρώτη ματιά είναι ότι η πλειοψηφία των ΠΜΣ ιδρύθηκαν την τετραετία 2001-2005. Κατά το χρονικό διάστημα 1997-2000 ιδρύθηκαν συγκριτικά λιγότερα ΠΜΣ ενώ στη χρονική περίοδο 1993-1996 ο αριθμός ΠΜΣ που ιδρύθηκαν είναι αρκετά υψηλός.

Οι τάσεις αυτές εξηγούνται με δύο τρόπους. Πρωτίστως, είναι λογικό να ιδρύθηκαν πολλά ΠΜΣ από το 1993 μέχρι το 1996 καθώς ο νόμος 2083 για την ίδρυση μεταπτυχιακών προγραμμάτων ψηφίστηκε το 1992.

Δεύτερον, δεν θα μπορούσαμε σε μια έρευνα για τα ΠΜΣ να παραλείψουμε την μεγάλη οικονομική βοήθεια του Ε.Π.Ε.Α.Ε.Κ -'Επιχειρησιακό Πρόγραμμα για την Εκπαίδευση και την Αρχική Επαγγελματική Κατάρτιση'. Ως μέρος του Β' και του Γ' Κοινοτικού Πλαισίου στήριξης το Ε.Π.Ε.Α.Ε.Κ. Ι και το Ε.Π.Ε.Α.Ε.Κ. ΙΙ αντίστοιχα, με τον άξονα προτεραιότητας 'Προώθηση και Βελτίωση της Εκπαίδευσης και της Επαγγελματικής Κατάρτισης στο Πλαίσιο της Δια Βίου Μάθησης' έχουν συμβάλει στην ίδρυση, αναμόρφωση και στήριξη πολλών ΠΜΣ. Άλλωστε ο σκοπός, έτσι όπως

εκφράζεται από το εν λόγω πρόγραμμα είναι η ‘αναμόρφωση των προγραμμάτων σπουδών της αρχικής επαγγελματικής και της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης ώστε να παρέχουν ουσιαστικές γνώσεις και δεξιότητες αυξάνοντας τις δυνατότητες απασχόλησης και ένταξης των νέων στην αγορά εργασίας’.

Συγκεκριμένα, σύμφωνα με την επίσημη ιστοσελίδα του προγράμματος, ανάμεσα στο διάστημα 1994-1999 το Ε.Π.Ε.Α.Ε.Κ. Ι χρηματοδότησε 114 έργα ίδρυσης και/ή αναμόρφωσης ΠΜΣ. Το Ε.Π.Ε.Α.Ε.Κ. ΙΙ στο διάστημα 2000-2006 στόχευσε στην δημιουργία/αναβάθμιση 326 ΠΜΣ.

Δεν θα ήταν, λοιπόν, υπερβολή να πούμε ότι η συντριπτική πλειοψηφία των ΠΜΣ χρηματοδοτούνται από το Ε.Π.Ε.Α.Ε.Κ. Η επίσημη ιστοσελίδα του προγράμματος αυτού δηλώνει σαφώς ποιά είναι τα κριτήρια χρηματοδότησης-ίδρυσης νέων ΠΜΣ. ‘Οι δράσεις της ενέργειας σχεδιάζονται έτσι ώστε να βοηθήσουν στην αναβάθμιση και τη διεθνή ανταγωνιστικότητα των μεταπτυχιακών σπουδών, που οφείλουν να συνδεθούν πιο ενεργά με την έρευνα στον ακαδημαϊκό χώρο, αλλά και πιο αποτελεσματικά με τις ανάγκες της αγοράς εργασίας’⁵. ‘Προτείνονται για χρηματοδότηση δράσεις που στοχεύουν:

1. Στην αναβάθμιση και επέκταση της λειτουργίας των ΠΜΣ που δημιουργήθηκαν στο πλαίσιο του 1ου Ε.Π.Ε.Α.Ε.Κ., μέσα από μια γενική αποτίμηση της συνολικής ενέργειας του 1ου Ε.Π.Ε.Α.Ε.Κ. και μια ειδικότερη αξιολόγηση των επιμέρους έργων.

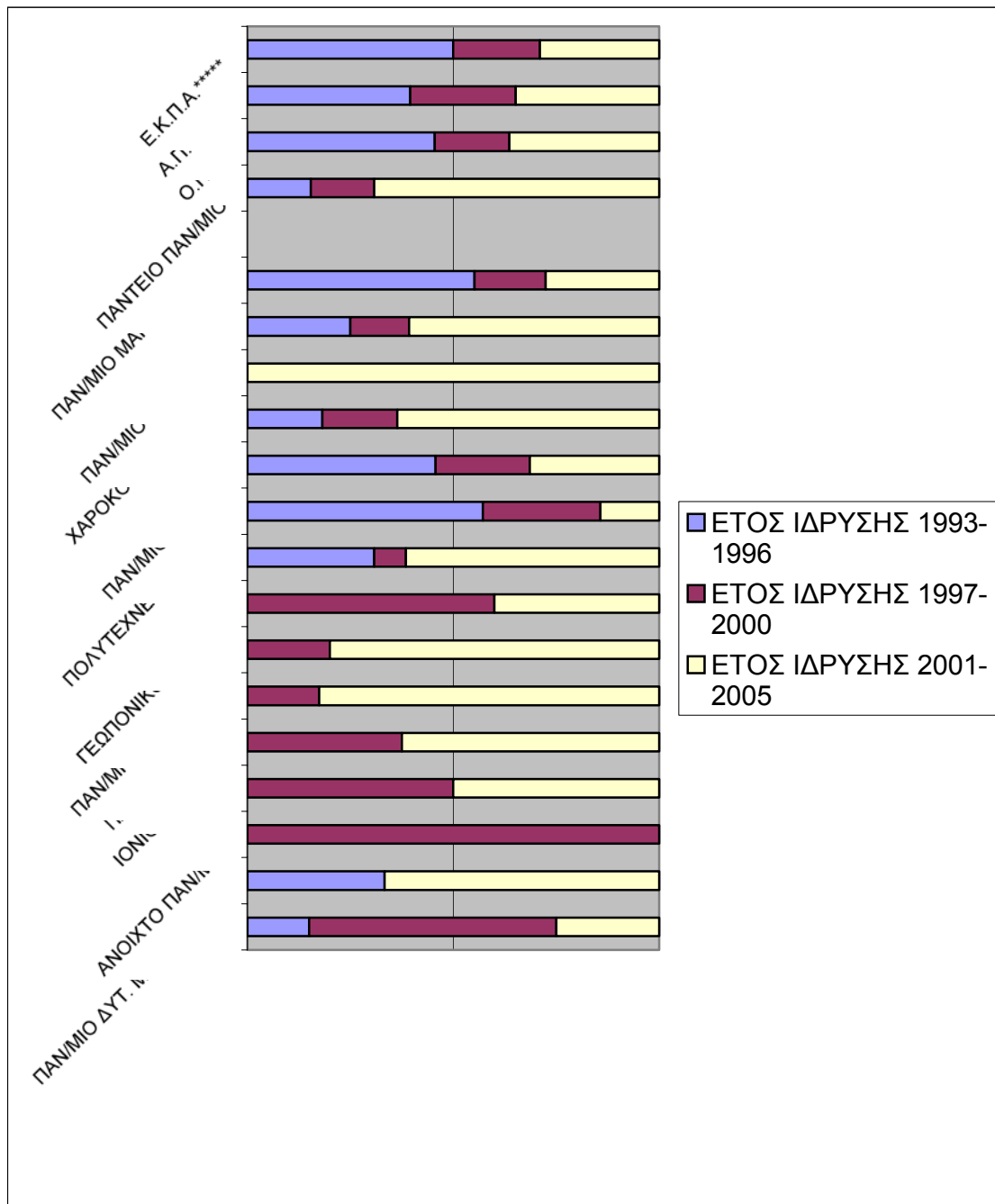
⁵ Πηγή: http://www.epeack.gr/epeack/el/a_2_1_2_2_2_3.html

2. Στη δημιουργία νέων ΠΜΣ, η επιλογή των οποίων βασίζεται σε κριτήρια που σχετίζονται τόσο με τις ανάγκες της αγοράς εργασίας όσο και με την ανάγκη συμβολής στην εισαγωγή και ανάπτυξη των νέων τεχνολογιών στη χώρα.⁶

Ενδιαφέρον επομένως έχει να παρατηρήσουμε πόσα ΠΜΣ έχουν ιδρυθεί ανά πανεπιστήμιο και ανά γενικό επιστημονικό πεδίο. Μια τέτοια παρατήρηση μπορεί να μας οδηγήσει και σε συμπεράσματα σχετικά με αυτό που το Ε.Π.Ε.Α.Ε.Κ. ονομάζει ‘ανάγκες της αγοράς εργασίας’. Έχει σημασία να παρατηρήσουμε και τον ρυθμό ίδρυσής τους μέσα στο χρόνο. Ενδεχομένως αυτό να υποδείξει εάν, και με ποιο τρόπο, οι ‘ανάγκες της αγοράς’ έχουν μεταβληθεί από το 1993 μέχρι το 2005. Στο Γράφημα 5 (σελ 23) βλέπουμε την κατάταξη σύμφωνα με τα στοιχεία που απέδωσε η έρευνα στο διαδίκτυο.

⁶ Πηγή: http://www.epeack.gr/epeack/el/a_2_1_2_2_2_3.html

Γράφημα 5. Κατάταξη ανά ίδρυμα

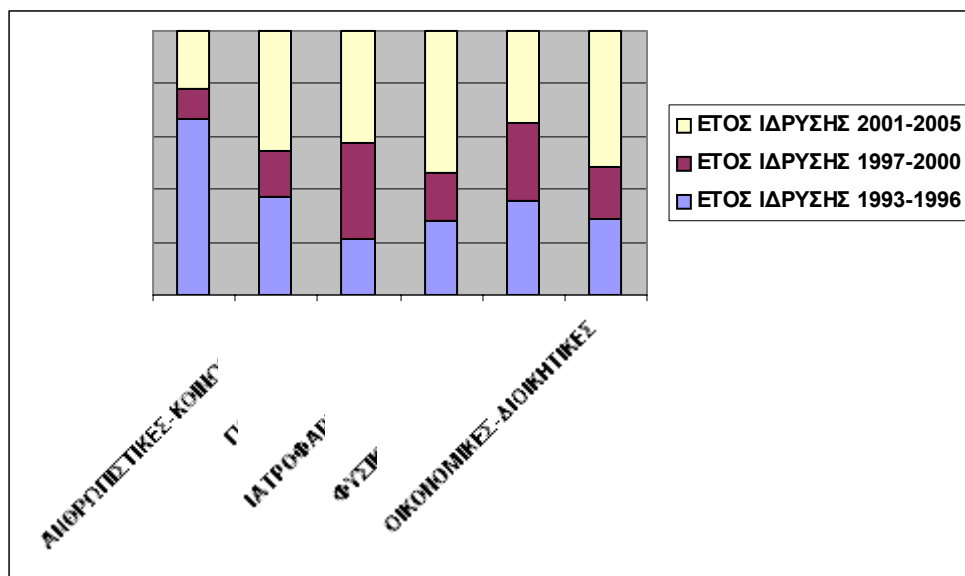

Από το Γράφημα 5 προκύπτει ότι στα περιφερειακά πανεπιστήμια (Ιόνιο, Αιγαίου, Θεσσαλίας) δεν ιδρύθηκαν ΠΜΣ από το 1993-1996, ενώ αντίθετα τα μεγάλα (Καποδιστριακό Αθήνας, Αριστοτέλειο Θεσσαλονίκης, Πάτρας και Κρήτης) είχαν προχωρήσει σε μεγάλη κινητοποίηση στο θέμα των ΠΜΣ το πρώτο εκείνο διάστημα. Το

Γράφημα 5 δείχνει ότι από το 2001 και εξής, τα περιφερειακά πανεπιστήμια ανέπτυξαν μεγάλη δραστηριότητα στα ΠΜΣ – στο Πανεπιστήμιο Αιγαίου ιδρύθηκαν εκείνη την περίοδο τα 19 από τα 23 ΠΜΣ που έχει συνολικά και στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας τα 12 από τα 15.

Μεγάλη σημασία δείχνει να έχει το γεγονός ότι με την εξαίρεση του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου και του Πανεπιστημίου Μακεδονίας για τα οποία δεν υπάρχουν στοιχεία, όλα τα ιδρύματα ‘απέκτησαν’ πολλά νέα ΠΜΣ κατα το διάστημα 2001-2005. Ωστόσο, το γεγονός ότι τα δύο αμιγώς πολυτεχνικά ιδρύματα, το ΕΜΠ και το Πολυτεχνείο Κρήτης, παρουσιάζονται να έχουν ιδρύσει την πλειοψηφία των ΠΜΣ τους μέχρι το 2000 ίσως μας δείχνει ότι εξαρχής υπήρχε έντονη ανάγκη για πολυτεχνικά μεταπτυχιακά. Καλύτερη εικόνα για την ακαδημαϊκή κατεύθυνση των ΠΜΣ έχουμε από το Γράφημα 6 που μας παρουσιάζει την ίδρυση ΠΜΣ ανά γνωστικό πεδίο, όπως τα πεδία αυτά περιγράφηκαν στο κεφάλαιο της μεθοδολογίας.

Γράφημα 6. Κατάταξη ανά γνωστικό πεδίο

Στο Γράφημα 6 φαίνεται ότι τα ΠΜΣ στις οικονομικές-διοικητικές σπουδές και ιατροφαρμακευτικές σπουδές που δημιουργήθηκαν το διάστημα 2001-2005 είναι υπερδιπλάσια από όσα είχαν δημιουργηθεί το διάστημα 1993-2000. Ενδεχομένως αυτό να εξηγείται από ανάγκες εξειδίκευσης που προκύπτουν σε αυτούς τους κλάδους τα τελευταία χρόνια στην αγορά εργασίας.

Οι ανθρωπιστικές - κοινωνικές σπουδές, με την εξαίρεση της δεύτερης χρονικής κατηγορίας (1997-2001), δείχνουν σταθερή αύξηση στα ΠΜΣ τους. Όπως παρατηρήθηκε και πιο πάνω, στις πολυτεχνικές σπουδές τα μισά τουλάχιστον ΠΜΣ ιδρύθηκαν μέχρι το 2000. Όσον αφορά τις φυσικομαθηματικές σπουδές, ο αριθμός των νεοϊδρυθέντων ΠΜΣ ανά χρονική κατηγορία φαίνεται σταθερός.

Συμπερασματικά θα μπορούσαμε να πούμε ότι:

- Η ίδρυση ΠΜΣ δείχνει άρρηκτα συνδεδεμένη με την χρηματοδότηση από το Ε.Π.Ε.Α.Ε.Κ..
- Τα περιφερειακά πανεπιστήμια μόλις την τελευταία πενταετία ξεκίνησαν να έχουν ΠΜΣ.
- Τα επιστημονικά πεδία που δείχνουν να ιδρύουν πολλά ΠΜΣ τα τελευταία χρόνια είναι οι οικονομικές επιστήμες και οι επιστήμες υγείας.
- Σταθερά αυξάνονται τα ΠΜΣ στις φυσικομαθηματικές σπουδές.

Κεφάλαιο 4- Δίδακτρα για μεταπτυχιακές σπουδές

4.1 Εισαγωγή

Στο κεφάλαιο αυτό θα εξετάσουμε τα στοιχεία που απέδωσε έρευνά μας στο διαδίκτυο για τα δίδακτρα των 371 προγραμμάτων μεταπτυχιακών σπουδών (ΠΜΣ) που λειτουργούν στα ελληνικά πανεπιστήμια σήμερα (αρχές 2006). Το κεφάλαιο αυτό θα χωριστεί σε τέσσερα μέρη. Θα γίνει παρουσίαση των δεδομένων, σχολιασμός των ευρημάτων, περιγραφή του επιχειρησιακού προγράμματος Ε.Π.Ε.Α.Ε.Κ. και τέλος θα καταλήξουμε ένα συμπέρασμα από την γενική εικόνα των διδάκτρων των ΠΜΣ.

4.2 Παρουσίαση δεδομένων

Η επεξεργασία των δεδομένων έγινε με κατανομή τους σε 4 κατηγορίες, ανάλογα με το ύψος των διδάκτρων. Χρησιμοποιώντας τα συνολικά δίδακτρα που καλείται ο φοιτητής να καταθέσει για να ολοκληρώσει το κάθε ΠΜΣ, τα δεδομένα κατατάχθηκαν σε τέσσερις κατηγορίες: α) Καθόλου Δίδακτρα (καταχωρούνται τα ΠΜΣ που δεν απαιτούν χρηματική συμμετοχή των φοιτητών) β) Χαμηλά Δίδακτρα (καταχωρούνται τα ΠΜΣ που απαιτούν χρηματική συμμετοχή των φοιτητών από 1€ έως 1000€ συνολικά) γ) Μεσαία Δίδακτρα (καταχωρούνται τα ΠΜΣ που απαιτούν χρηματική συμμετοχή των φοιτητών από 1001 € έως 3000 συνολικά) δ) Υψηλά Δίδακτρα (καταχωρούνται τα ΠΜΣ που απαιτούν χρηματική συμμετοχή από 3001€ και πάνω). Στην πρώτη κατηγορία (Καθόλου Δίδακτρα) καταχωρήθηκαν και όλα τα ΠΜΣ των οποίων οι ιστοσελίδες, προκηρύξεις και άλλα σχετικά έγγραφα δεν αναφέρονταν πουθενά σε δίδακτρα.

Επίσης αξ σημειωθεί ότι στις περιπτώσεις που ένα ΠΜΣ έχει διαφορετικές κατευθύνσεις και μεταξύ τους οι κατευθύνσεις έχουν διαφορετικά δίδακτρα, τότε καταχωρείται στο ΠΜΣ ο μέσος όρος των διδάκτρων των κατευθύνσεων (πχ Εθνικό και

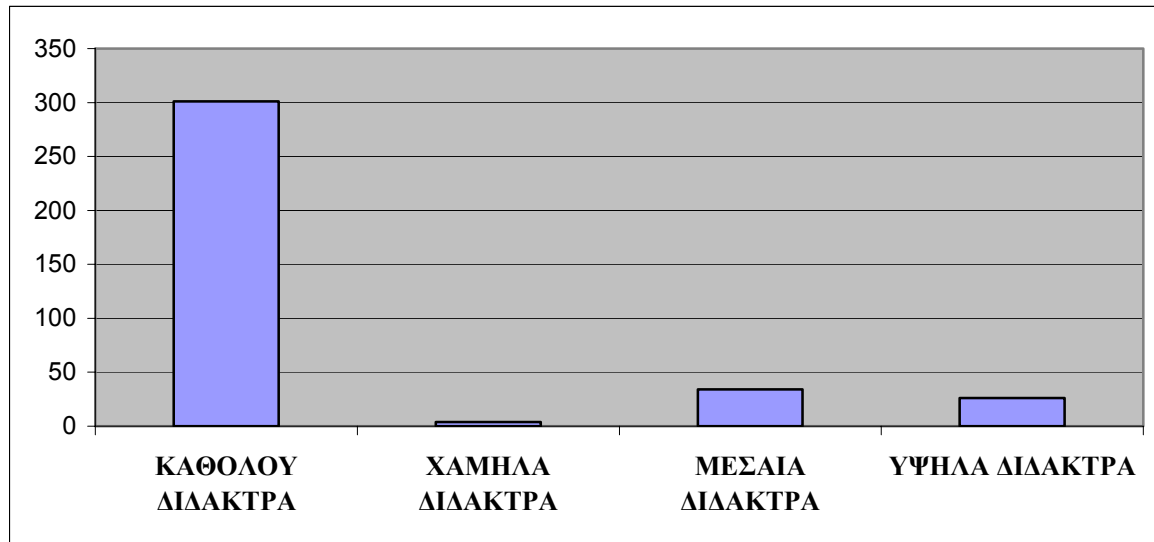
Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών- Τμήμα Πληροφορικής και Τηλεπικοινωνιών – ΠΜΣ Ειδίκευσης με 6 κατευθύνσεις, οι 5 έχουν δίδακτρα 2347€ κι η τελευταία 5869€). Το ίδιο γίνεται και στις περιπτώσεις που ένα ΠΜΣ χωρίζεται σε πρόγραμμα μερικής φοίτησης και πλήρους φοίτησης (πχ. Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Τμήμα Διοικητικής Επιστήμης και Τεχνολογίας- MBA πλήρους φοίτησης/για στελέχη). Τέλος, τα διατμηματικά και τα διαπανεπιστημιακά ΠΜΣ έχουν καταταχθεί ανάλογα με το ίδρυμα ή το τμήμα που τα συντονίζει.

Στην διαδικασία της επαλήθευσης παρουσιάστηκαν αναντιστοιχίες. Για παράδειγμα, ΠΜΣ που αναφέρονταν στην λίστα του ΥΠΕΠΘ δεν υπήρχαν πουθενά στις ιστοσελίδες του Ιδρύματος (πχ, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης- Τμήμα Νομικής, Σπουδές Νότιοανατολικής Ευρώπης). Τα όποια δίδακτρα αυτών των προγραμμάτων δεν λήφθηκαν υπόψιν στην καταμέτρηση, και σε αυτό οφείλονται κάποιες μικρές αριθμητικές αποκλίσεις των τελικών πινάκων. Με τον ίδιο τρόπο αντιμετωπίστηκε και περίπτωση που ένα Τμήμα ανακοίνωνε ΠΜΣ που δεν υπήρχε καθόλου στη λίστα (Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, τμήμα Κτηνιατρικής, ΠΜΣ Ειδίκευσης με κατευθύνσεις). Τα δίδακτρα του συγκεκριμένου ΠΜΣ δεν καταμετρήθηκαν καθόλου.

Η τελική ταξινόμηση των δεδομένων έγινε σε τρεις πίνακες. Ο πρώτος (δες Γράφημα 7) δίνει συγκεντρωτικά τα ποσοστά των ΠΜΣ (ανά κατηγορία διδασκων). Ο δεύτερος (δες Γράφημα 8) παρουσιάζει τα κατηγοριοποιημένα ανά ποσό διδάκτρων ΠΜΣ ανά ίδρυμα. Ο τρίτος (δες Γράφημα 9) ταξινομεί τα κατηγοριοποιημένα (ανά ποσό διδάκτρων) ΠΜΣ ανά επιστημονικό πεδίο όπως περιγράφηκαν παραπάνω στο κεφάλαιο της μεθοδολογίας.

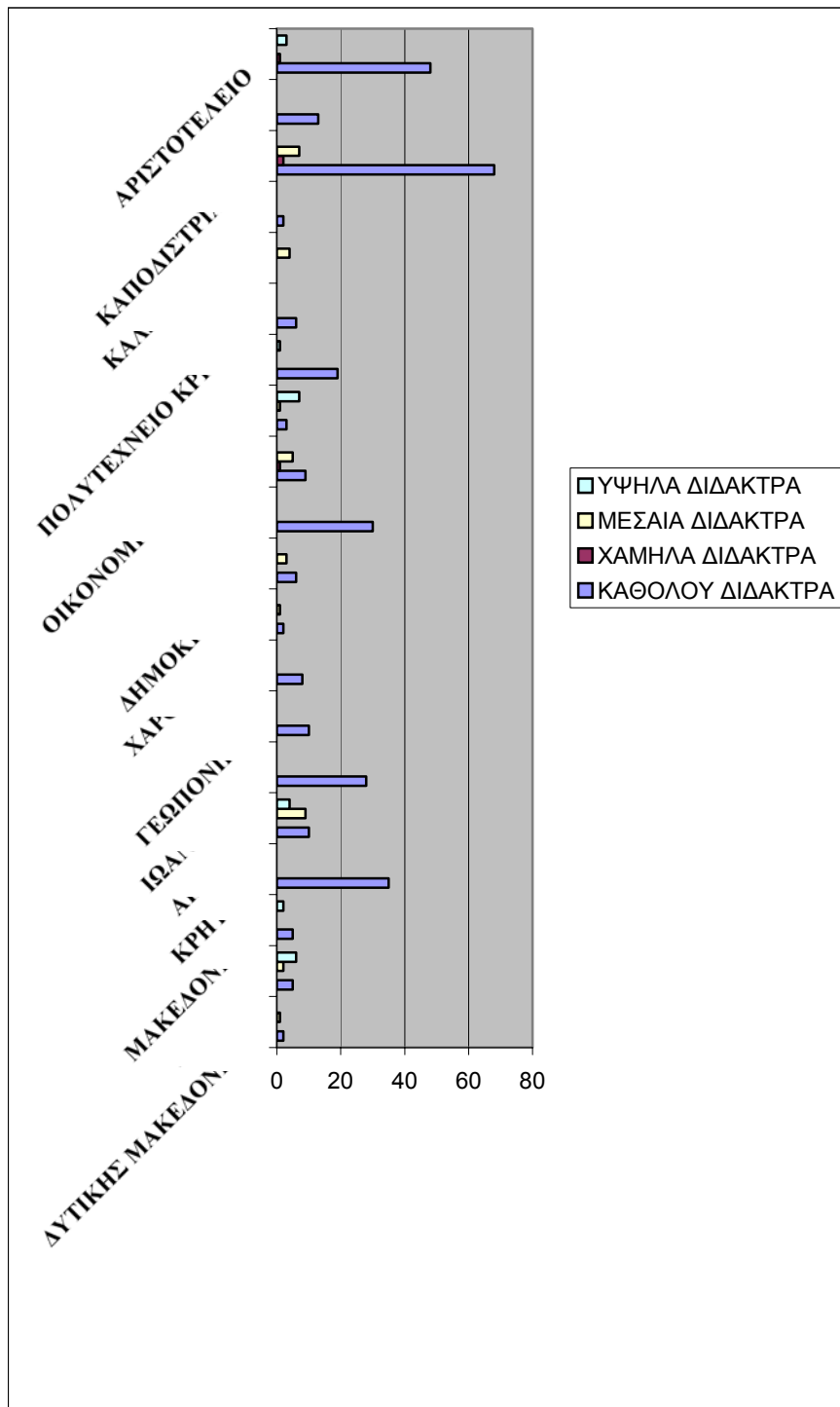
Η κατανομή σε αυτά τα γραφήματα είναι που θα δώσει την τελική εικόνα των ΠΜΣ αναφορικά με τα δίδακτρα που απαιτούν και θα οδηγήσει σε συμπεράσματα για τους κλάδους που ‘κοστίζουν’ περισσότερο στους μεταπτυχιακούς φοιτητές.

Γράφημα 7. Συγκεντρωτική κατανομή ΠΜΣ ανά ποσό διδάκτρων

Από μια πρώτη ματιά στα δεδομένα του Γραφήματος 7 είναι ξεκάθαρο ότι τα περισσότερα ΠΜΣ στην Ελλάδα το έτος 2005-2006 είναι ΔΩΡΕΑΝ. Πιο συγκεκριμένα από τα 369 ΠΜΣ για τα οποία βρήκαμε στοιχεία, τα 310 είναι ΔΩΡΕΑΝ –το 83% των ΠΜΣ είναι ΔΩΡΕΑΝ. Ακολουθούν τα ΜΕΣΑΙΑ ΔΙΔΑΚΤΡΑ και τα ΥΨΗΛΑ ΔΙΔΑΚΤΡΑ –το 9% και το 6% του συνόλου αντίστοιχα καλύπτει η κάθε κατηγορία.

Γράφημα 8. Κατάταξη κατηγοριοποιημένων ανά δίδακτρα ΠΜΣ ανά ίδρυμα

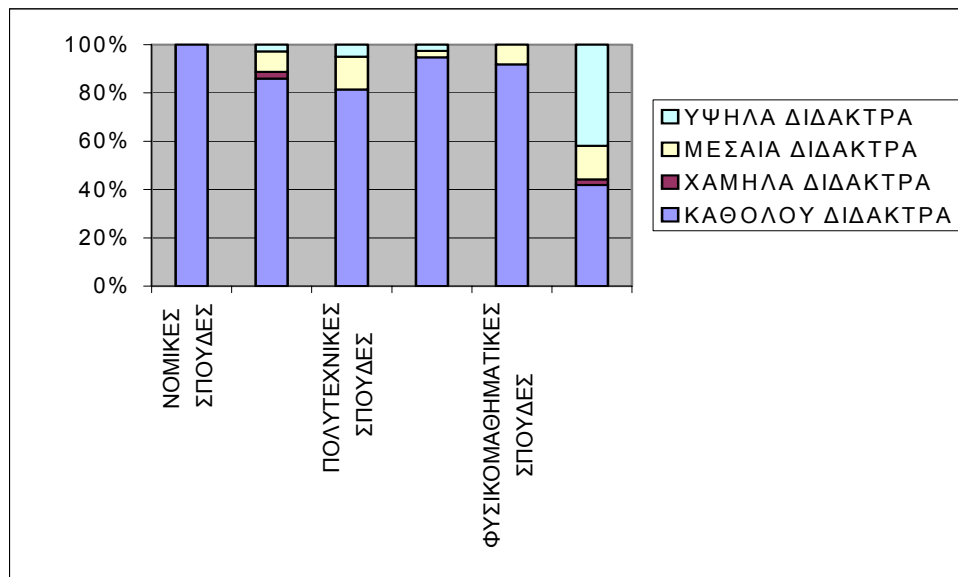
Το Γράφημα 8 παρουσιάζει την κατανομή ανά ίδρυμα. Εντύπωση κάνει φυσικά και ότι υπάρχουν ιδρύματα στα οποία περισσότερο από το 50% των ΠΜΣ που προσφέρουν έχουν ΥΨΗΛΑ ΔΙΔΑΚΤΡΑ. Για παράδειγμα το Πανεπιστήμιο Πειραιά έχει

συνολικά 13 ΠΜΣ και τα 6 από αυτά έχουν δίδακτρα πάνω από 3001 €. Το ίδιο παρατηρείται και στο Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών όπου από τα 11 προσφερόμενα ΠΜΣ τα 6 έχουν υψηλά δίδακτρα.

Αξίζουν επίσης ξεχωριστή αναφορά τα ιδρύματα που προσφέρουν 100% ΠΜΣ δωρεάν. Τα Πανεπιστήμια Κρήτης, Ιωαννίνων, Ιονίου, Πάτρας, η Ανωτάτη Σχολή Καλών Τεχνών και το Πάντειο Πανεπιστήμιο προσφέρουν όλα τους τα ΠΜΣ χωρίς επιβάρυνση για τον φοιτητή. Με πολύ μικρή απόκλιση το ίδιο κάνει και το Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο του οποίου το MBA που συντονίζει το τμήμα Μηχανολόγων Μηχανικών έχει μέσο όρο διδασκτρών (πλήρους +μερικής φοίτησης) 3750€, αλλά παραμένει το μόνο ΠΜΣ με δίδακτρα στο συγκεκριμένο ίδρυμα.

Τα μεγαλύτερα ιδρύματα – με τους περισσότερους εισακτέους - Καποδιστριακό, Αριστοτέλειο, Κρήτης, Ιωαννίνων, που προσφέρουν και τα περισσότερα ΠΜΣ, έχουν ΠΜΣ κατα συντριπτική πλειοψηφία χωρίς δίδακτρα.

Γράφημα 9. Κατανομή ΠΜΣ ανά επιστημονικό επίπεδο

Το Γράφημα 9 κατατάσσει τα δεδομένα ανά επιστημονικό πεδίο.

Μια πρώτη παρατήρηση μπορεί να γίνει ανεξάρτητα από την κατάταξη των διδασκτρων αν δούμε τον συνολικό αριθμό των ΠΜΣ ανά πεδίο. Το 29% των ΠΜΣ της Ελλάδας είναι στις Ανθρωπιστικές και κοινωνικές σπουδές. Ακολουθούν με 23% οι φυσικομαθηματικές σπουδές και με 22% οι πολυτεχνικές. Αυτό που μας ενδιαφέρει, ωστόσο, σε αυτό το κεφάλαιο είναι τα δίδακτρα. Παίρνοντας έναν-έναν κλάδο ξεχωριστά μπορούν να γίνουν οι εξής παρατηρήσεις.

- Οι Νομικές μεταπτυχιακές σπουδές στην Ελλάδα είναι εξολοκλήρου δωρεάν.
- Στις Ανθρωπιστικές-κοινωνικές σπουδές βλέπουμε ότι το 86% των ΠΜΣ είναι δωρεάν ενώ πολύ μικρότερα ποσοστά έχουν οι υπόλοιπες κατηγορίες (2,8% για χαμηλά και υψηλά και 8,4% για μεσαία δίδακτρα).
- Στον Πολυτεχνικό κλάδο το 81,5% των ΠΜΣ προσφέρονται δωρεάν και τα μεσαία και υψηλά δίδακτρα κατέχουν ένα 13,6 % και 4,9 % των ΠΜΣ αντίστοιχα.
- Στον Ιατρικοφαρμακευτικό κλάδο το 95% των ΠΜΣ είναι δωρεάν και μεσαία και υψηλά δίδακτρα ζητούνται μόνο στο 2,5% των ΠΜΣ ανά κατηγορία διδασκτρων.
- Στις Φυσικομαθηματικές μεταπτυχιακές σπουδές βλέπουμε ότι το 92% των ΠΜΣ είναι δωρεάν και το 8% απαιτεί μεσαία δίδακτρα.
- Μόνο όταν φτάνουμε στις σπουδές με αντικείμενο την Οικονομία και την Διοίκηση Επιχειρήσεων παρατηρούμε ότι το ποσοστό των δωρεάν ΠΜΣ πέφτει αισθητά στο 41%, πολύ χαμηλότερα από όλα τα άλλα και φυσικά λιγότερο και απ'το μισό των ΠΜΣ στον κλάδο αυτόν. Άλλο ένα 41%

απαιτεί υψηλά δίδακτρα, κι από εκεί και πέρα έχουμε 2,3% των ΠΜΣ να ζητούν χαμηλά δίδακτρα και 13,9 % των ΠΜΣ μεσαία.

- Εκτός από την κατηγορία «Καθόλου Δίδακτρα» παρατηρούμε τα εξής: ελάχιστα ΠΜΣ έχουν μέχρι 1000€ δίδακτρα, ενώ βλέπουμε ότι μεσαία δίδακτρα ζητούν το 13,6% των πολυτεχνικών ΠΜΣ και σχεδόν το 14% των οικονομικών και διοικητικών ΠΜΣ. Μικρότερα ποσοστά παρατηρούμε στα υψηλά δίδακτρα σε όλους τους κλάδους εκτός από τον κλάδο Οικονομίας και Διοίκησης Επιχειρήσεων.

4.3 Ε.Π.Ε.Α.Ε.Κ.

Όπως αναφέραμε εκτενώς και στο κεφάλαιο 2, το Ε.Π.Ε.Α.Ε.Κ. ήταν αυτό που έδωσε ζωή στον χώρο των ΠΜΣ στη χώρα μας. Όχι μόνο χρηματοδότησε την ίδρυση πολλών ΠΜΣ, αλλά και συντήρησε τα προγράμματα, έτσι ώστε τα περισσότερα να μη χρειαστεί να χρηματοδοτηθούν από δίδακτρα των φοιτητών.

Ωστόσο πρέπει να τονίσουμε ότι το Ε.Π.Ε.Α.Ε.Κ. Π λήγει το 2006, οπότε, όλα αυτά τα ΠΜΣ με το τέλος του επιχειρησιακού προγράμματος θα χρειαστεί να βρουν εναλλακτικούς τρόπους χρηματοδότησης, δηλαδή δίδακτρα. Συνεπώς, θα είχε πολύ ενδιαφέρον να γίνει μια τέτοια έρευνα σε λιγότερο από έναν χρόνο που το κονδύλι του Ε.Π.Ε.Α.Ε.Κ. δεν θα υπάρχει πια.

Συμπερασματικά θα μπορούσαμε να πούμε ότι:

- Η πλειοψηφία των ΠΜΣ στην Ελλάδα είναι-ακόμα- δωρεάν.
- Το 96% των δωρεάν ΠΜΣ είναι αποτέλεσμα του Ε.Π.Ε.Α.Ε.Κ. Π που λήγει το 2006.

- Ο μόνος κλάδος που ζητάει δίδακτρα σε περισσότερα από τα μισά ΠΜΣ του είναι οι Σπουδές Οικονομίας και Διοίκησης Επιχειρήσεων.
- Οι Νομικές μεταπτυχιακές σπουδές είναι ο κλάδος που προσφέρει 100% ΠΜΣ χωρίς δίδακτρα. Ο ιατροφαρμακευτικός κλάδος ακολουθεί με 95% από τα ΠΜΣ του χωρίς δίδακτρα.

Κεφάλαιο 5- Αριθμός εισακτέων μεταπτυχιακών φοιτητών

5.1 Εισαγωγή

Η μεταβλητή που αφορά τον αριθμό των εισακτέων εξετάστηκε για να παρατηρηθεί εάν υπάρχουν μεγάλες διαφορές ανάμεσα στα ΠΜΣ και στους κλάδους που ανήκουν. Ήταν μία από τις μεταβλητές που αναφέρονταν λιγότερο στις ιστοσελίδες και για το λόγο αυτό το δείγμα που έχουμε, για να συνάγουμε συμπεράσματα, είναι πολύ μικρότερο από τις άλλες μεταβλητές. Από τα 371 ΠΜΣ βρήκαμε στοιχεία για τα 200. Στο κεφάλαιο λοιπόν αυτό θα δούμε ενδεικτικά τον αριθμό φοιτητών που δέχονται τα ΠΜΣ ανά επιστημονικό επίπεδο.

5.2 Παρουσίαση δεδομένων

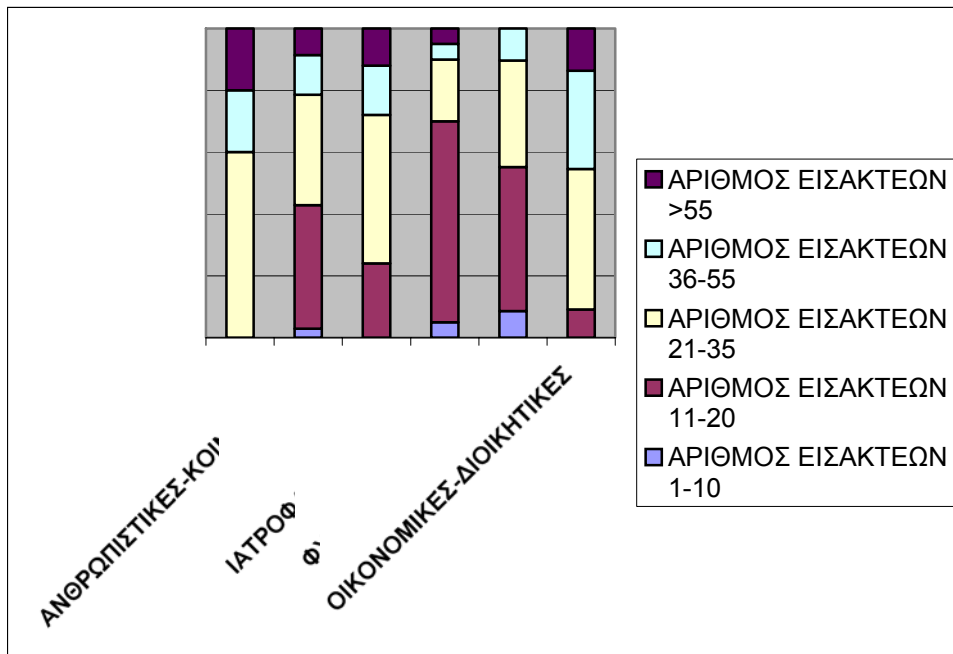
Η έρευνα έγινε κι αυτή τη φορά μέσα από τις ιστοσελίδες των ΠΜΣ και τα δεδομένα κατηγοριοποιήθηκαν σε 5 κατηγορίες.

1. ΠΜΣ που δέχονται από 1-10 φοιτητές,
2. ΠΜΣ που δέχονται από 11-20 φοιτητές,
3. ΠΜΣ που δέχονται από 21-35 φοιτητές,
4. ΠΜΣ που δέχονται από 36-55 φοιτητές,
5. ΠΜΣ που δέχονται από 55 φοιτητές και πάνω.

Η διάκριση στις συγκεκριμένες κατηγορίες έγινε με βάση τα υπάρχοντα δεδομένα. Δηλαδή, η πρώτη κι η πέμπτη κατηγορία ορίστηκαν για να υποδείξουν τα λίγα ΠΜΣ που ξεχώριζαν με πολύ μικρό ή πολύ μεγάλο αντίστοιχα αριθμό εισακτέων. Το μεγάλο πλήθος των υπόλοιπων ΠΜΣ χωρίστηκε σε τρεις ενδιάμεσες κατηγορίες. Αυτό διότι εντοπίστηκε μεγάλος αριθμός ΠΜΣ που δέχονται μέχρι 20, μέχρι 35 και μέχρι 55 εισακτέους αντίστοιχα.

Το Γράφημα 10 παρουσιάζει τα δεδομένα που βρέθηκαν για τον αριθμό εισακτέων στα 200 ΠΜΣ ανά επιστημονικό πεδίο. Όσα ΠΜΣ δήλωναν αριθμό εισακτέων ανά τομέα-κατεύθυνση κατηγοριοποιήθηκαν ανάλογα με τον συνολικό αριθμό εισακτέων σε όλες τους τις κατευθύνσεις.

Γράφημα 10. Κατάταξη εισακτέων (σε κατηγορίες) ανά κλάδο σπουδών

Από μια πρώτη ματιά βλέπουμε ότι τα περισσότερα ΠΜΣ έχουν θέσεις για 11-35 φοιτητές. Πιο συγκεκριμένα, το 75% των 200 ΠΜΣ για τα οποία έχουμε στοιχεία, συγκεντρώνονται στις κατηγορίες αυτές. Με ελάχιστη διαφορά υπερिशχύει η κατηγορία των 11-20 εισακτέων.

Το συμπέρασμα που βγαίνει από αυτό είναι ότι τα ΠΜΣ περιορίζουν τον αριθμό των φοιτητών που δέχονται, ενδεχομένως γιατί δεν έχουν τους πόρους, τους καθηγητές και τις υποδομές, να δεχτούν περισσότερους. Αυτό αποδεικνύεται και από το γεγονός ότι οι Οικονομικές-Διοικητικές σχολές, που, όπως είδαμε στο προηγούμενο κεφάλαιο, είναι ο

κλάδος που δέχεται τα περισσότερα δίδακτρα, έχει μεγάλη συγκέντρωση στο Γράφημα 10 στην κατηγορία 21-35 και 36-55 φοιτητών.

Αντίθετα, βλέπουμε ότι τα ΠΜΣ στον κλάδο των Ιατρικών- Φαρμακευτικών σχολών, που σίγουρα απαιτούν περισσότερες υλικοτεχνικές υποδομές λόγω κλινικών κι εργαστηρίων, παρουσιάζουν συγκέντρωση μεγαλύτερη από 65% στην κατηγορία 11-20 εισακτέων μεταπτυχιακών φοιτητών.

Πολύ λίγα είναι τα ΠΜΣ με λιγότερους από 10 εισακτέους (2 στις Ανθρωπιστικές- Κοινωνικές σπουδές, 1 στις Ιατρικές και 5 στις Φυσικομαθηματικές) και λίγα περισσότερα (14) όσα δέχονται περισσότερους από 55. Τα τελευταία είναι κυρίως στο Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο και στο Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών.

Συμπερασματικά, θα μπορούσαμε να πούμε ότι:

- Η πλειοψηφία των ΠΜΣ δέχεται από 11-35 φοιτητές.
- Τα ΠΜΣ των Οικονομικών- Διοικητικών σπουδών- που απαιτούν υψηλά δίδακτρα ως κλάδος- έχουν μεγαλύτερη συγκέντρωση ΠΜΣ στην κατηγορία 36-55 εισακτέοι φοιτητές.
- Αντίθετα, η πλειοψηφία των ΠΜΣ των Ιατρικών-Φαρμακευτικών σπουδών-που περιλαμβάνουν εργαστήρια και συνεπώς απαιτούν περισσότερους πόρους- δέχονται μέχρι 20 φοιτητές.

Κεφάλαιο 6- Κριτήρια επιλογής υποψηφίων μεταπτυχιακών φοιτητών

6.1 Εισαγωγή

Σε αυτό το κεφάλαιο θα εξετάσουμε τα κριτήρια επιλογής των υποψηφίων για τα ΠΜΣ για τα οποία βρήκαμε στοιχεία. Αναφορικά με τα κριτήρια επιλογής βρήκαμε στοιχεία για 200 από τα 371 ΠΜΣ.

Η παρουσίαση των δεδομένων σε αυτό το κεφάλαιο δεν θα γίνει μέσω πινάκων, εφόσον οι μεταβλητές κάτω από τον γενικό τίτλο ‘κριτήρια επιλογής’ είναι πολλές. Ωστόσο, θα γίνει αναφορά σε κάποια αριθμητικά ποσοστά από την έρευνα που έγινε, και θα παρουσιάσουμε τα πιο ενδιαφέροντα ευρήματα από τις ιστοσελίδες. Τέλος, θα καταλήξουμε σε κάποια συμπεράσματα αναφορικά με τις απαιτήσεις των ΠΜΣ από τους υποψηφίους φοιτητές τους.

6.2 Παρουσίαση δεδομένων

Τα βασικά κριτήρια επιλογής που συναντήσαμε στις ιστοσελίδες των ΠΜΣ ήταν:

- Βαθμός πτυχίου
- Ξένη γλώσσα
- Εξετάσεις γνωστικού αντικείμενου - συνέντευξη
- Ειδικά προσόντα (H/Y, προπτυχιακή εργασία, ερευνητική εμπειρία)
- Επαγγελματική εμπειρία

Στη συνέχεια θα δούμε πόση σημασία δίνεται στο καθένα από τα κριτήρια αυτά και θα κάνουμε κάποιες παρατηρήσεις για τη συχνότητα με την οποία συναντήσαμε το κάθε ένα κριτήριο.

Ο βαθμός πτυχίου ενδιαφέρει όλα ανεξαιρέτως τα ΠΜΣ και μάλιστα τα περισσότερα από αυτά ζητούν και αναλυτική βαθμολογία του πρώτου πτυχίου. Αυτό

συμβαίνει (σύμφωνα με τις πληροφορίες που βρήκαμε σε πολλές ιστοσελίδες) διότι εκτός από τον γενικό βαθμό πτυχίου, εκτιμάται και το γνωστικό υπόβαθρο του υποψηφίου και συνεκτιμάται κι η επίδοση του υποψηφίου στα μαθήματα του πρώτου πτυχίου που σχετίζονται με το ΠΜΣ. Ο βαθμός σε σχετικά μαθήματα σε πολλές περιπτώσεις έχει τέτοια βαρύτητα που μοριοδοτείται ως κριτήριο επιλογής μέχρι και 25%.

Η επαγγελματική εμπειρία βαρύνει ως κριτήριο ανάλογα με τον κλάδο σπουδών. Δηλαδή, σε όλα τα ΠΜΣ που απευθύνονται σε στελέχη (πχ το διατμηματικό ΠΜΣ του Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών «Χρηματοοικονομική για Στελέχη») η επαγγελματική εμπειρία προαπαιτείται. Σημαντική είναι και για όλα τα ΠΜΣ σε Οικονομικές-Διοικητικές σπουδές. Αντιθέτως, στις Φυσικομαθηματικές και Ιατροφαρμακευτικές σπουδές απλά συνεκτιμάται, καθώς στους κλάδους αυτούς έχουν περισσότερη σημασία το ερευνητικό έργο και οι σχετικές εργασίες των υποψηφίων. Στις δε Ανθρωπιστικές- Κοινωνικές σπουδές σπάνια αναφέρεται.

Με την έννοια *‘ειδικά προσόντα’* εννοούμε το ερευνητικό έργο, τις προπτυχιακές εργασίες, τις ανακοινώσεις, τις δημοσιεύσεις, τις ειδικές εξετάσεις (GMAT), τη συμμετοχή σε συνέδρια, τη δυνατότητα χρήσης Η/Υ. Στα ΠΜΣ που εμφανίζονται οι δημοσιεύσεις, οι ανακοινώσεις, οι εργασίες και το ερευνητικό έργο, παρουσιάζονται ως *‘επιθυμητά αλλά όχι απαραίτητα’* προσόντα. Ωστόσο, τα ΠΜΣ που αναφέρουν ως κριτήριο επιλογής την εξέταση GMAT (πχ το ΠΜΣ στη «Διοίκηση Ανθρώπινου Δυναμικού» στο Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών) το παρουσιάζουν ως απαραίτητο προσόν. Επίσης, η γνώση χρήσης Η/Υ, όπου αναφέρεται, (πχ στο Πανεπιστήμιο Αιγαίου στο ΠΜΣ «Μοντέλα Σχεδιασμού και Ανάπτυξης Εκπαιδευτικών Μονάδων») παρουσιάζεται ως απαραίτητη. Εντύπωση, ωστόσο, κάνει ότι από τα 200 περίπου ΠΜΣ

που αποτελούν το δείγμα μας σε αυτό το κεφάλαιο λιγότερα από 10 ΠΜΣ αναφέρουν τη γνώση Η/Υ ως απαραίτητη προϋπόθεση για έναν υποψήφιο. Τα ΠΜΣ που αναφέρονται σε προπτυχιακή διπλωματική εργασία (πχ ΠΜΣ «Λογοθεραπείας» του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων) δηλώνουν πάντα 'εαν υπάρχει'.

Τα ΠΜΣ που ζητάνε από τους υποψηφίους να δώσουν εξετάσεις στο γνωστικό αντικείμενο που τους αφορά, δίνουν μεγάλη βαρύτητα σε αυτές, είτε διεξάγονται προφορικά είτε γραπτά είτε και τα δύο. Το ίδιο ισχύει και για τα ΠΜΣ που στις συνεντεύξεις τους περιλαμβάνουν και ερωτήσεις γνωστικού αντικειμένου. Ο αριθμός των ΠΜΣ που ζητάνε επιτυχία σε εξετάσεις ποικίλλει από πανεπιστήμιο σε πανεπιστήμιο. Δηλαδή, ενώ το Πάντειο Πανεπιστήμιο ζητάει σε όλα του τα ΠΜΣ εξετάσεις, το Πανεπιστήμιο Πατρών στα περισσότερα δεν δηλώνει κάτι τέτοιο. Δεν παρατηρείται κάποια συσχέτιση κλάδου σπουδών και απαίτησης εξετάσεων, καθώς στο ίδιο τμήμα και κλάδο (Νομικές σπουδές) το Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών ζητάει εξετάσεις στο ΠΜΣ «Διεθνών Νομικών Σπουδών» εξετάσεις ενώ δεν απαιτεί κάτι τέτοιο στο ΠΜΣ «Ιδιωτικού Δικαίου».

Τέλος, αναφορικά με την απαίτηση ξένης γλώσσας, όλα τα ΠΜΣ του δείγματός μας ζητάνε καλή γνώση κάποιας ξένης γλώσσας. Από τα 200 ΠΜΣ τα 127 ζητούν μόνο την Αγγλική ή βασικά αυτή ή κατα προτίμηση. Τα 73 που υπολείπονται ζητούν καλή γνώση μιας ξένης γλώσσας χωρίς έμφαση μόνο στα Αγγλικά. Όλα τα ΠΜΣ του Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών⁷ ζητούν καλή γνώση αποκλειστικά και μόνο Αγγλικών.

Η βαρύτητα της γνώσης της ξένης γλώσσας διαφέρει κατα περίπτωση, κανένα ΠΜΣ όμως δεν αδιαφορεί ακόμα κι αν δεν δίνει συγκεκριμένη μοριοδότηση για αυτήν.

⁷ Με την εξαίρεση του ΠΜΣ στα «Πληροφοριακά Συστήματα» που ζητάει καλή γνώση μιας οποιασδήποτε ξένης γλώσσας.

Όλα τα ΠΜΣ διεξάγουν εξετάσεις ξένης γλώσσας, εάν ο υποψήφιος δεν έχει αποδεικτικά γνώσης, και σε περίπτωση αποτυχίας ο υποψήφιος απορρίπτεται από το ΠΜΣ.

Υπάρχουν ωστόσο και ΠΜΣ που ζητάνε δύο ξένες γλώσσες. Από το δείγμα μας παραθέτουμε κάποια ενδεικτικά:

- Από το Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

ΠΜΣ «Νομικές και Διεθνείς Σπουδές» (2 κύριες ξένες γλώσσες)

ΠΜΣ «Κράτος και Δημόσια Πολιτική» (Αγγλικά & 1 κύρια ξένη γλώσσα)

ΠΜΣ «Αγγλικής Γλώσσας και Φιλολογίας» (Αγγλικά & 1 κύρια ξένη γλώσσα)

- Από το Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

ΠΜΣ «Νεοελληνικές Σπουδές & Πολιτισμός» (2 κύριες ξένες γλώσσες)

ΠΜΣ 'Επιστήμες της Γλώσσας & της Επικοινωνίας στο Νέο Οικονομικό Περιβάλλον'
(Αγγλικά & 1 κύρια ξένη γλώσσα)

ΠΜΣ «Αγγλικής Γλώσσας & Φιλολογίας» (Αγγλικά & 1 κύρια ξένη γλώσσα)

ΠΜΣ «Ευρωπαϊκή Λογοτεχνία & Πολιτισμός» (2 κύριες ξένες γλώσσες)

- Από το Πανεπιστήμιο Πατρών

ΠΜΣ «Συγκριτική Γλωσσολογία & Γλωσσική Ποικιλία» (Αγγλικά και 1 κύρια ξένη γλώσσα)

- Από το Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

ΠΜΣ «Διεπιστημονικές Προσεγγίσεις στις Ιστορικές, Αρχαιολογικές & Ανθρωπολογικές Σπουδές» (2 κύριες ξένες γλώσσες)

Ως κύριες γλώσσες ορίζονται (από τις ιστοσελίδες) τα αγγλικά, γαλλικά, γερμανικά, ιταλικά, ισπανικά. Βλέπουμε ότι τα ΠΜΣ που απαιτούν καλή γνώση δύο ξένων γλωσσών ανήκουν κυρίως στις Ανθρωπιστικές-Κοινωνικές σπουδές και μάλιστα αφορούν σπουδές ή ξενόγλωσσης φιλολογίας ή διεθνών σπουδών. Επίσης, εντύπωση

κάνει ότι το ΠΜΣ του Τμήματος Φιλολογίας του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων ζητάει μία οποιαδήποτε κύρια γλώσσα ή ρώσικα.

Όπως αναμενόταν κάνει ότι η συντριπτική πλειοψηφία ΠΜΣ του δειγματός μας ζητάει σχετικό πρώτο πτυχίο. Στα ΠΜΣ ωστόσο που δέχονται υποψηφίους ανεξάρτητα από το πρώτο τους πτυχίο ξεχωρίζουν τα ΠΜΣ του Πανεπιστημίου Πειραιά «Διοίκηση Επιχειρήσεων Ολικής Ποιότητας», «Διοίκηση Επιχειρήσεων» και «Μάνατζμεντ Τουρισμού». Τα ΠΜΣ αυτά δέχονται από 30 μέχρι 40 εισακτέους και έχουν δίδακτρα από 7000 ευρώ μέχρι και 10400.

Συμπερασματικά θα μπορούσαμε να πούμε ότι:

- Τα κριτήρια που βαρύνουν περισσότερο στα πιο πολλά ΠΜΣ είναι ο βαθμός πτυχίου, η απόδοση στις εξετάσεις –αν υπάρχουν-, η συνέντευξη και η καλή γνώση ξένης γλώσσας.
- Τα ‘επιπλέον προσόντα’ συνυπολογίζονται ως ‘επιθυμητά αλλά όχι απαραίτητα’.
- Επαγγελματική εμπειρία οφείλουν να έχουν μόνο οι υποψήφιοι των ΠΜΣ τα οποία απευθύνονται σε στελέχη.
- Όλα τα ΠΜΣ απαιτούν την γνώση ξένης γλώσσας, με συχνότερη την αγγλική.
- Στα περισσότερα από τα ΠΜΣ των Οικονομικών-Διοικητικών σπουδών απαιτείται η άριστη γνώση αποκλειστικά της αγγλικής γλώσσας.

Κεφάλαιο 7-Διάρκεια σπουδών

7.1 Εισαγωγή

Στο κεφάλαιο αυτό θα μελετήσουμε τα μεταπτυχιακά προγράμματα ως προς την διάρκειά τους. Από το δείγμα που είχαμε προκύπτει ότι υπάρχουν 6 διαφορετικές κατηγορίες 'διάρκειας σπουδών'. Σε αυτές τις κατηγορίες χωρίσαμε τα ΠΜΣ ανά κλάδο σπουδών για να έχουμε λεπτομερή διαφοροποίηση των ΠΜΣ μεταξύ τους. Εδώ θα πρέπει να σημειώσουμε ότι 13 από τα 371 ΠΜΣ χωρίζονται σε πλήρους και μερικής φοίτησης. Σε αυτά τα ΠΜΣ υπολογίσαμε την διάρκεια σπουδών του προγράμματος πλήρους φοίτησης.

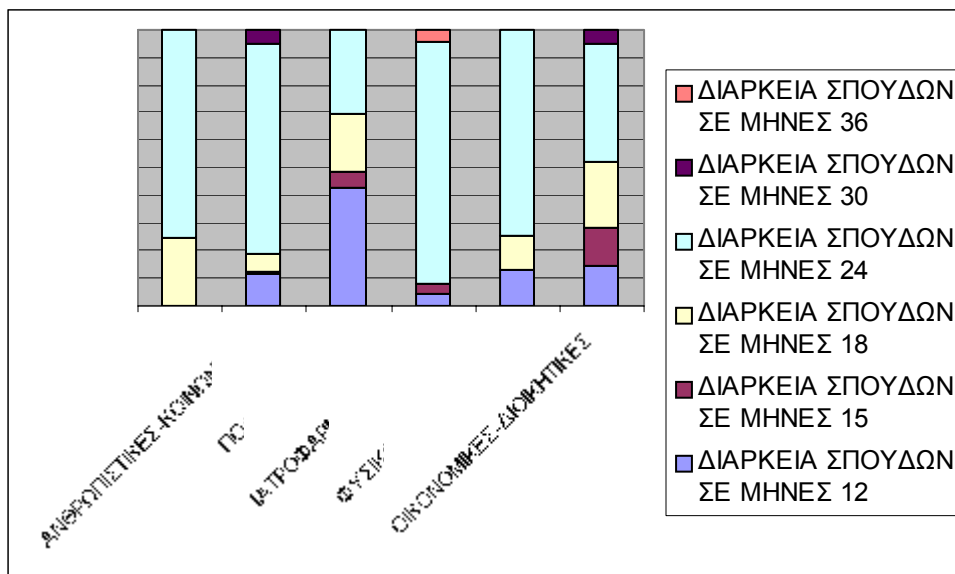
Σκοπός του τελευταίου αυτού κεφαλαίου είναι να παρουσιάσει πόσο διαρκούν τα περισσότερα ΠΜΣ και να αναζητήσει σύνδεση διάρκειας και αντικειμένου, ή διάρκειας και διδάκτρων.

7.2 Παρουσίαση δεδομένων

Ο πίνακας 12 δείχνει την κατάταξη των 209 από τα 371 ΠΜΣ για τα οποία έχουμε στοιχεία. Έχουμε χωρίσει τα ΠΜΣ σε έξι κατηγορίες:

1. Διάρκεια σπουδών 12 μήνες.
2. Διάρκεια σπουδών 15 μήνες.
3. Διάρκεια σπουδών 18 μήνες.
4. Διάρκεια σπουδών 24 μήνες.
5. Διάρκεια σπουδών 30 μήνες.
6. Διάρκεια σπουδών 36 μήνες.

Γράφημα 11 - Διάρκεια σπουδών ανά επιστημονικό πεδίο

Από μια πρώτη ματιά γίνεται φανερό ότι τα περισσότερα ΠΜΣ ανεξαρτήτου κλάδου διαρκούν 24 μήνες. Η συντριπτική πλειοψηφία των νομικών, ανθρωπιστικών - κοινωνικών, ιατρικοφαρμακευτικών και φυσικομαθηματικών ΠΜΣ διαρκούν 2 χρόνια.

Ωστόσο, ενώ στα περισσότερα επιστημονικά πεδία βλέπουμε μεγάλη συγκέντρωση σε αυτή τη κατηγορία, εντύπωση κάνει ότι στις Πολυτεχνικές και στις Οικονομικές - Διοικητικές σπουδές τα ΠΜΣ είναι περισσότερο μοιρασμένα:

- Στις Πολυτεχνικές τα περισσότερα διαρκούν 12 μήνες, γεγονός που μπορεί να εξηγηθεί ενδεχομένως με την διάρκεια των προπτυχιακών πολυτεχνικών σχολών, που στις περισσότερες περιπτώσεις είναι πέντε αντί για τέσσερα χρόνια.
- Στις Οικονομικές-Διοικητικές παρόλο που τα περισσότερα διαρκούν 2 χρόνια έχουμε και αρκετά αναλογικά και συγκριτικά με τα υπόλοιπα επιστημονικά πεδία όπου διαρκούν 18 μήνες και 12 μήνες.

Βλέπουμε επίσης ότι μόνο οι Ανθρωπιστικές - Κοινωνικές σπουδές και οι Οικονομικές - Διοικητικές Σχολές παρέχουν ΠΜΣ με διάρκεια σπουδών 30 μήνες. Επίσης, ο μόνος κλάδος που έχει ΠΜΣ με διάρκεια πλήρους φοίτησης 36 μήνες είναι η ιατροφαρμακευτικές σπουδές (ΠΜΣ στην «Ορθοδοντική» του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης) .

Συμπερασματικά θα μπορούσαμε να πούμε ότι:

- Η πλειοψηφία των ΠΜΣ στην Ελλάδα είναι διετή.
- Εξαίρεση σε αυτή την πλειοψηφία αποτελούν τα περισσότερα ΠΜΣ σε Πολυτεχνικές σπουδές που είναι κυρίως μονοετή.
- Τα ΠΜΣ σε Οικονομικές - Διοικητικές σπουδές είναι μοιρασμένα από άποψη διάρκειας σπουδών.

Κεφάλαιο 8- Συμπέρασμα

Το κείμενο αυτό αποτελούσε μια προσπάθεια γνωριμίας με τα ΠΜΣ που παρέχονται στα ελληνικά πανεπιστήμια. Έγινε έρευνα στις ιστοσελίδες των πανεπιστημίων για να συγκεντρωθούν στοιχεία που αφορούν τα ΠΜΣ. Οι διαστάσεις των ΠΜΣ που εξετάστηκαν ήταν: η διάρκεια σπουδών, το επιστημονικό πεδίο, οι εισακτέοι φοιτητές, τα δίδακτρα, τα κριτήρια επιλογής και το έτος ίδρυσης του ΠΜΣ.

Συμπεράσματα-προτάσεις

Κάθε μεταβλητή που εξετάστηκε παρουσιάστηκε σε ξεχωριστό κεφάλαιο. Στο συμπέρασμα κάθε κεφαλαίου βλέπουμε βασικά χαρακτηριστικά που προκύπτουν από την έρευνα. Συνοπτικά :

- Η ίδρυση ΠΜΣ δείχνει άρρηκτα συνδεδεμένη με την χρηματοδότηση από το Ε.Π.Ε.Α.Ε.Κ..
- Τα περιφερειακά πανεπιστήμια μόλις την τελευταία πενταετία ξεκίνησαν να έχουν ΠΜΣ.
- Οι κλάδοι που δείχνουν να έχουν αυξημένο αριθμό ΠΜΣ τα τελευταία χρόνια είναι ο Οικονομικός - Διοικητικός και ο Ιατρικός-Φαρμακευτικός.
- Σταθερά αυξάνονται τα ΠΜΣ σε Φυσικομαθηματικές σπουδές
- Τα περισσότερα ΠΜΣ δείχνουν από τον τίτλο τους ακόμα την κατεύθυνση εξειδίκευσης.
- Η πλειοψηφία των ΠΜΣ στην Ελλάδα είναι-ακόμα- δωρεάν.
- Το 96% των δωρεάν ΠΜΣ είναι αποτέλεσμα του Ε.Π.Ε.Α.Ε.Κ. ΙΙ που λήγει το 2006.

- Ο μόνος κλάδος που ζητάει δίδακτρα σε περισσότερα από τα μισά ΠΜΣ του είναι οι Σπουδές Οικονομίας και Διοίκησης Επιχειρήσεων.
- Οι Νομικές μεταπτυχιακές σπουδές είναι ο κλάδος που προσφέρει 100% ΠΜΣ χωρίς δίδακτρα. Ο Ιατρικοφαρμακευτικός κλάδος ακολουθεί με 95% από τα ΠΜΣ του χωρίς δίδακτρα.
- Η πλειοψηφία των ΠΜΣ δέχεται από 11-35 φοιτητές.
- Τα ΠΜΣ των Οικονομικών - Διοικητικών σπουδών (που απαιτούν υψηλά δίδακτρα ως κλάδος) στην πλειονότητά τους δέχονται 36-55 εισακτέους.
- Αντίθετα, η πλειοψηφία των ΠΜΣ των Ιατρικών - Φαρμακευτικών σπουδών - που περιλαμβάνουν εργαστήρια και συνεπώς απαιτούν περισσότερους πόρους - δέχονται μέχρι 20 φοιτητές.
- Τα κριτήρια που βαρύνουν περισσότερο στα πιο πολλά ΠΜΣ είναι ο βαθμός πτυχίου, η απόδοση στις εξετάσεις –αν υπάρχουν-, η συνέντευξη και η καλή γνώση ξένης γλώσσας.
- Τα ‘επιπλέον προσόντα’ συνυπολογίζονται ως ‘επιθυμητά αλλά όχι απαραίτητα’.
- Επαγγελματική εμπειρία οφείλουν να έχουν μόνο οι υποψήφιοι των ΠΜΣ για στελέχη. Σε όλες τις υπόλοιπες περιπτώσεις η επαγγελματική εμπειρία συνεκτιμάται.
- Όλα τα ΠΜΣ στην Ελλάδα απαιτούν την γνώση ξένης γλώσσας, με συχνότερη την αγγλική.
- Στις περισσότερες Οικονομικές - Διοικητικές σπουδές απαιτείται η άριστη γνώση αποκλειστικά της αγγλικής γλώσσας.

- Από τα ΠΜΣ που δέχονται υποψηφίους από όλες τις κατευθύνσεις τα τρία είναι από τα πιο ακριβά ΠΜΣ της Ελλάδας.
- Η πλειοψηφία των ΠΜΣ στην Ελλάδα είναι διετή.
- Εξάριση σε αυτή την πλειοψηφία αποτελεί η πλειοψηφία των ΠΜΣ σε πολυτεχνικές σπουδές που είναι κυρίως μονοετή.
- Τα ΠΜΣ σε οικονομικές- διοικητικές σπουδές είναι μοιρασμένα από άποψη διάρκειας σπουδών.

Στο τελευταίο αυτό μέρος του κειμένου μας θα παραθέσουμε ένα σύνολο προβληματισμών που προέκυψαν στην ανάλυση αυτής της έρευνας. Η εικόνα που αποκομίσαμε από όλα αυτά τα δεδομένα δημιουργεί εύλογα ερωτήματα:

- Γιατί υπάρχουν τόσα ΠΜΣ στις ανθρωπιστικές- κοινωνικές επιστήμες όταν η ελληνική, ευρωπαϊκή και διεθνής κοινωνία τονίζουν την ανάγκη για τεχνολογική και βιομηχανική ανάπτυξη;
- Με ποια κριτήρια γίνεται ο σχεδιασμός του γνωστικού τους αντικείμενου και γιατί να υπάρχουν ΠΜΣ με αντικείμενο ασαφές και αόριστο; Μήπως τα ΠΜΣ αυτά θα έπρεπε να είναι προπτυχιακά προγράμματα;
- Όταν το Ε.Π.Ε.Α.Ε.Κ. δεν προσφέρει πλέον πόρους για την ίδρυση, αναμόρφωση και στήριξη των ΠΜΣ, πώς θα διατηρηθούν τα προγράμματα, και ποιος /με ποια κριτήρια θα ορίσει τα δίδακτρα;
- Πώς ορίζεται σε ποια ΠΜΣ γίνονται δεκτοί υποψήφιοι από όλες τις επιστήμες και μήπως (όταν) ζητηθούν δίδακτρα και για τα υπόλοιπα ΠΜΣ, αυτό ισχύσει σε περισσότερα ΠΜΣ;

- Μήπως, συνέπεια του προηγούμενου, όλα τα κριτήρια επιλογής αλλάζουν όταν περισσότερα ΠΜΣ ζητήσουν δίδακτρα; Κι αν αυτό συμβεί πράγματι, πώς θα εξασφαλιστεί το υψηλό ακαδημαϊκό επίπεδο των προγραμμάτων;

Ζητούμενο για όλους είναι να υπάρχουν στην Ελλάδα ΠΜΣ που μπορούν να προσφέρουν στους Έλληνες-κι όχι μόνο-φοιτητές ειδικευμένες δεξιότητες σε συγκεκριμένο γνωστικό αντικείμενο, που να μπορούν να τους εξασφαλίσουν ευκολότερη πρόσβαση στην αγορά εργασίας και δημιουργικότερη απασχόληση στο μέλλον.

Για τον λόγο αυτό ο σχεδιασμός των προγραμμάτων και η επιλογή διδασκόντων απαιτούν μεγάλη προσοχή. Ενδεχομένως μια πρωτοβουλία αξιολόγησης των ΠΜΣ να είχε τα επιθυμητά αποτελέσματα.

Βιβλιογραφία

Γραφείο Διασύνδεσης Πανεπιστημίου Αθηνών http://career-office.uoa.gr/node/view/243-Μεταπτυχιακές_Σπουδές_Αριστοτέλειο_Πανεπιστήμιο_Θεσσαλονίκης
http://www.auth.gr/educ/studies/graduate/index_el.html

Οι μεταπτυχιακές σπουδές στο Γεωπονικό Πανεπιστήμιο

<http://www.aua.gr/gr/metaptyx.html>

Σχολές και Τμήματα – Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Κρήτης

<http://www.duth.gr/index.el.php?position=departments&file=index>

Εκπαίδευση και Έρευνα- Μεταπτυχιακές Σπουδές- Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο

http://www.ntua.gr/gr_academics/postgraduate_prog.htm

Προγράμματα Σπουδών που οδηγούν σε Μεταπτυχιακό Δίπλωμα Ειδίκευσης

http://www.eap.gr/education/index_education.htm

Μεταπτυχιακές Σπουδές Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

<http://www.uth.gr/main/teachresearch/graduate/graduateF.html>

Μεταπτυχιακές Σπουδές Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών

<http://www.aueb.gr/spoudes/metaptyxiakes.htm>

Τμήματα - Ιόνιο Πανεπιστήμιο <http://www.ionio.gr/depts-gr.htm>

Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών- Μεταπτυχιακές σπουδές και διδακτορικές διατριβές <http://www.panteion.gr/gr/new/>

Γραφείο Διασύνδεσης Πανεπιστημίου Αιγαίου – Μεταπτυχιακές Σπουδές –Ελλάδα

<http://www.aegean.gr/career/>

Μεταπτυχιακά Προγράμματα Πανεπιστήμιο Μακεδονίας Οικονομικών και Κοινωνικών Επιστημών

<http://www.uom.gr/modules.php?op=modload&name=Statikes&file=index&stid=20&categorymenu=3>

Κατάλογος Μεταπτυχιακών Προγραμμάτων – Εκπαίδευση- Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

<http://www.uoi.gr/postgraduate/>

Πανεπιστήμιο Κρήτης, Σπουδές Μεταπτυχιακές <http://www.uoc.gr/>

Μεταπτυχιακές Σπουδές –Πανεπιστήμιο Πατρών

<http://www.upatras.gr/education/postgraduate/postgraduate.php?lang=el> Μεταπτυχιακά

Προγράμματα Πανεπιστήμιο Πειραιώς

http://www.unipi.gr/metapt/metapt_index.html Μεταπτυχιακές Σπουδές - Πολυτεχνείο

Κρήτης <http://www.tuc.gr/postgraduate/index.html>

Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο Κεντρική σελίδα Μεταπτυχιακές Σπουδές <http://www.hua.gr/>

Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο Εκπαίδευση Οι σπουδές στο ΕΑΠ Προγράμματα Σπουδών- Θεματικές ενότητες- Προγράμματα Σπουδών που οδηγούν σε απόκτηση Μεταπτυχιακού Διπλώματος Ειδίκευσης.

http://www.eap.gr/education/index_education.htm